

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDEVARVET

Nr 11 — 15 MARS

Nr 11 — 2 ÅRG. 1924

REDAKTÖR OCH UTGIVARE:
Ellen Hagen

Tidevarvet n:r 11.

I *Det liberala partiet och den sociala frågan* har märket A. W. givit en god belysning av spörsmål som äro och i än högre grad måste bliva föremål för uppmärksamhet och initiativtagande.

Människornas avvärning, — för denna släktenas dröm sedan årtusen måste något annat och mera bliva gjort än att varje år på nytt väpna människor mot människor. Borgmästare Carl Lindhagen delger Tidevarvets läsare utdrag ur motiveringen till hans stora motion till fredens försvaret.

I *Från Riksdagen* meddelas bl. a. utskottsbehandlingen av den motion — gällande fattiga mödrar och barn — vilkens framgång särskilt varmt legat kvinnorna om hjärtat.

Vem skall skydda mig för polisen? Ett mål avgjort i Högsta domstolen.

Katolicism och kväkartro. Två andliga motsättningar, berörda av Elin Wägner.

Liberaler funderar över spörsmålet om riktningen Vänsterut istället för Rättnings höger, kan åtföljas av något På stället vila.

K. J. och *Folkunge* ha olika uppslag i fråga om Fredrika Bremer's staty.

Under strecket har *Marika Stjernstedt* en synnerligen intressant och orienterande redogörelse för Sigrid Leijonhufvuds värderika bok om *Esselde*.

Stockholmsoperans Wagnerrepertoar återger några reflexioner av en ung musikkännare H. N., som nyligen på olika håll i Europa studerat Wagner-musiken.

Hanna Ouchterlony, den varm-hjärtade själasörjaren och outtröttliga vännen för tusentals betryckta, ägnas några minnesord.

Den räddade samhällsordningen. Ur en fattigvårdarens minnen.

Det liberala partiet och den sociala frågan.

Det är de ekonomiska och sociala frågorna, som i våra dagar behärska de politiska programmen. Såväl det konservativa som det socialdemokratiska partiet laborera här med svårigheten att vara intressepartier; hur mycket deras ansvariga ledare än bemöda sig — ärligt bemöda sig — att vara "riksregeringar", så ryckas de ändå alltid i rockskörten av den stora massan partivänner bakom dem, som begära befrielse från sina klämmande skor utan att mycket fråga efter, om utbyte kan ske utan att andras ömma punkter få känna trycket. Det liberala partiet — jag menar härmed alla med frisinnad grundåskådning, vilken grupp de än tillhöra — har här ovedersägligen en bättre ställning. Vad man än kan säga om det — det är dock ett idéparti, som icke tynges av klassintressen; det kan och skall, då det gäller sociala reformer, objektivt söka de grundläggande orsakerna till de sociala missförhållandena och objektivt söka utfinna de bästa medlen att avhjälpa dessa missförhållanden.

Det liberala partiet är också ett vänsterparti. Det anser, att samhället är till för människornas skull, icke tvärtom; att ändamålet med samhällets verksamhet icke blott är att driva produktionen till sin största kvantitativa höjd, utan att så reglera den, att största möjliga produktmängd kommer på var och en enskild arbetande människas lott. Det liberala partiets sociala mål blir detsamma som det socialdemokratiska partiets: avskaffande av fattigdom och klasskillnad. Med fattigdom mena vi då brist och otrygghet; där fattigdomen är avskaffad, bör varje arbetsduglig och arbetsvillig människa kunna känna sig säker på att erhålla sådant arbete, som han kan utföra och att få åtnjuta en inkomst, som räcker till en människovärdig tillvaro; där klasskillnaden är avskaffad, bör varje barn, oberoende av föräldrarnas ekonomiska ställning, vara tillförsäkrad en utbildning, som motsvarar hans eller hennes praktiska eller teoretiska begäring och kunna finna den plats i samhället, han eller hon bäst kan utfylla.

Däremot skilja sig liberalism och socialism, då det gäller vägarna fram till detta mål. Socialdemokraterna tro, att den enda möjligheten att nå dit går genom privatkapitalismens ersättande med det allmännas äganderätt och statlig kontroll över produktionen och fördelningen. Vi liberala dela icke denna tro, men var går vår

väg? Vi ha en hel del sociala och ekonomiska reformer på vårt program, men kunna vi säga, att dessa, om de genomföras, räcka längre än till att lindra de värsta missförhållandena i det nuvarande tillståndet? Jag fruktar, att vi, om vi se rätt på saken, måste säga oss själva, att frihandel och socialförsäkring, arbetsfred och industriell demokrati, enhetsskola och yrkesutbildning visserligen äro goda och riktiga ting men dock icke skänka vare sig trygghet eller människovärdig tillvaro eller adekvat utbildning åt den stora massan kroppsarbetande människor i vårt land.

Stå vi alltså, då vi icke kunna dela socialdemokraternas tro, rådlösa med bara palliativ i händerna? Om så vore, kan det väl icke förvåna någon, om de som av hjärtat önska komma fram till det mål, som vi lika väl som socialdemokraterna anse oss arbeta för, icke fylla våra leder utan gå dit, där de finna en väg utstakad och tillförsäkt, att den leder till målet. För mig ställer det sig så, att om intet medel finnes, som enligt min övertygelse kunde föra till en människovärdig tillvaro för alla med bibehållande av samhällets nuvarande ekonomiska struktur, så skulle jag, trots att denna förefaller mig i så mycket högre grad än den socialistiska medgiva individernas personliga frihet, oberoende och lycka, känt det som en plikt att ansluta mig till det socialdemokratiska partiet. Därest detta erbjuder den enda, även om osäkra, möjligheten att komma fram till tillfredsställande ekonomiska förhållanden för alla, måste var och en som verkligen vill målet, icke låta sig avskräcka av sina betänkligheter i övrigt utan vara med om, att denna enda utväg försökes. Man kan ju på samma gång göra sitt bästa för att den förverkligas så, att så mycket som möjligt av den individuella friheten och samhällstrevnaden räddas.

Jag är emellertid övertygad om, att målet kan nås utan offrande av sådant, som för oss liberala ställer sig som särskilt värdefullt. Medlet härtill är en rationell befolkningspolitik. Minskat utbud av arbetskraft ökar automatiskt arbetslönerna och hindrar arbetslöshet; det avlägsnar den grundläggande orsaken till fattigdom, vilken ligger i det vetenskapligt bevisade faktum, att en ökning av arbetsstocken i och för sig icke medför en motsvarande ökning av produktionen utan endast en proportionellt mindre sådan, varigenom den enskilde arbetarens del i

produkten, hans lön, blir mindre på samma gång som den på kapitalet fallande inkomsten ökas.

Visserligen tror jag icke, att en rationell befolkningspolitik är något arkanum, som ensamt kan lösa alla svårigheter. Alla de reformer vi ha på vårt program och sannolikt flera till, exempelvis arvsreformer, äro nödvändiga och böra eftersträvas, men en rationell befolkningspolitik är den oundgängliga förutsättningen för att de skola bli verksamma.

Professor Keynes yttrade i en av sina ekonomiska artiklar i Dagens Nyheter under fjolåret, att enligt hans åsikt befolkningens reglerande gleve framtidens största politiska fråga. Här i landet har man haft svårt att se, att befolkningsproblemet överhuvud kan bli en politisk fråga eller beroende på statsåtgärder. Och dock tränger detta problem sig just i denna tid fram bland de politiska frågorna med en styrka som aldrig förr. Om vi se på det nuvarande ögonblickets svenska befolkningsfråga, är det första problem, som erbjuder sig, emigrationsmöjligheterna för de arbetare, som under kriget kunde finna sin utkomst här i landet, men som nu stå på bar backe. Professor Gunnar Andersson har i ett par uppmärksammade artiklar i D. N. tagit till orda för att staten icke bör lämna dessa människor vind för väg utan undersöka, vart de med fördel kunna vända sig i världen och hjälpa dem att komma dit.

Professor Wicksell har i en artikel i St. Dagblad påvisat att, om den svenska nativiteten håller sig på nuvarande nivå, och våra näringskällor icke undergå någon förminskning, kan man hoppas att om relativt få år nödvändigheten av emigration från Sverige skall upphöra — såvitt jag förstår ett kraftigt skäl till att staten underlättar de nu levande övertaliga emigration. Men då, säger man, kommer i stället för behovet av emigration faran för immigration av arbetskraft, som är billigare än vår. I så fall är det åter staten, som måste gripa in och förbjuda denna; ett land, t. ex. vårt, kan icke vara skyldigt att inom sina gränser mottaga flera invandrare från än ett annat land än detta faktiskt mottager från vårt; ömsesidigheten blir i länder av gammal odling den enda princip, som kan läggas till grund för en förnuftig reglering av invandringen. Vidare är man rädd för, att minskad nativitet skall leda till rasbiologiskt dåliga resultat; här kan väl ingen bättre än det allmänna sprida upplysning

I REDAKTIONEN:
Elin Wägner

I dessa dagar.

"Till försvar för rikets säkerhet."

Försvarsdepartementet liksom enskilda riksdagsmotionärer har visat sig hysa den åsikten, att det behöver lagstiftas för den etiske samvetsvägraren. Med andra ord, man vill hellre skicka iväg Stig Holm på skogsarbete än bura in honom på nytt. Men departementet, som fullt konsekvent utgår från den uppfattningen, att lagbestämmelserna för samvetsvägrarna böra verka så avskräckande som möjligt, har kommit till det resultatet, att medan tungan av ett halvt års längre tjänstgöring utöver värnplikstiden är nog för de religiösa samvetsvägrarna, behöves en tid därtöver för de etiska samvetsvägrarna.

Kandidat Stig Holm, som tills vidare skulle komma att dväljas ensam inom detta lagrum, har så vitt vi veta för sin personliga del ingenting emot att besegla sin övertygelse med en arbetstid som är ytterligare förlängd utöver den som kommer de religiösa till del. Han tror sig kanske därigenom kunna tvätta av sig alla glåpor, som hans värnpliktsvägran utlöst i försvarspressen mot herr martyren, estetsnobben o. s. v.

En längre arbetstid för samvetsvägrarna är troligen enda vägen att hålla rörelsen, om man får kalla den så, fri från element som icke höra dit. Men det tänkta strängare provet eller straffet för de etiska samvetsvägrarna är en

om rasbiologiens fordringar och förutsättningar, om vilka kategorier av människor, som överhuvud icke böra äga rätt att sätta barn i världen, om förhållandet mellan barnantal och bostadsutrymme, barnantal och levnadsstandard. Och framför allt kan endast en av staten företagen undersökning lämna någon ledning rörande den sannolika omfattningen av våra näringskällor och därmed av vår befolkningskapacitet i den närmaste framtiden.

På F. K. R:s program står som första punkt: Grunden för all samhällsordning är en målmedveten befolkningspolitik, som tar sikte på en kvalitativ förbättring av folkstocken. Skall detta uppnås, måste en målmedveten befolkningspolitik också taga sikte på folkstockens materiella livsvillkor, vilka måste bringas upp till en väsentligt högre standard än den, som flertalet av våra kroppsarbetare nu kunna uppnå, och sedan aldrig tillåtas sjunka därunder.

A. W.

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 9, 3 tr., Stockholm.

REDAKTION:

Redaktör *Ellen Hagen*
Mottagningstid kl. 1—3 e. m. (utom
onsdagar).
Telefon Norr 282 42.
Elin Wägner, Lund. Tel. 26 03.

EXPEDITION:

Telefon Norr 282 43.
Kontorstid kl. 10—12 f. m., 1—4 e. m.

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 5: 50, halvår kr. 3: —,
kvartal kr. 1: 50, månad kr. 0: 50.
Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

per millimeter
Textsida eller särskilt be-
gård plats 22 öre
Efter text 20 »

Linköln Bloms Boktryckeri A.-B.
STOCKHOLM 1924

Mathilda Staël von Holstein

Ledamot av Sveriges Advokatsamfund.
Malmströgatan 3, Stockholm.
Telefon 244 88, Norr 244 19.
Familjerätt. Hyresärenden. Testamenten.
Bouppteckningar. Förfrågningar från lands-
orten besvaras omgående.

Eva Andéns Advokatbyrå

Lilla Vattug. 14. Tel. 75 76, Norr 183 36.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvsaker,
Boutredningar och testamenten, för-
valtningsuppdrag.
Även skriftliga förfrågningar.

Privatpraktiserande barnmorskan

Agda Olsson

Skånegatan 81, 2 tr. Tel. 201 28

försvarsåtgärd mot ett väntat an-
lopp av etikerna mot rikets säker-
het, som i praktiken medför orim-
liga konsekvenser. Vilka underli-
ga öden som begreppen samvete,
etik, religion måste undergå, se-
dan de införlivats i den militära
terminologien!

I dessa dagar protestera de
skånska hästuppfödarna mot för-
slaget om indragning av vissa ka-
valleriregementen, när dessa
skulle betyda ett dräpdrag mot den
äldre hästaveln, och när den skånska
ungdomen skulle få minskade
möjligheter att lära sig rida och
sköta hästar. Man märker ingen
glädje över att den moderna tek-
niken skyddar hästen genom att
dra honom ut ur den aktiva strids-
linjen. Utgångspunkten är möj-
ligen riktig, nämligen den, att den
varmblodiga hästaveln icke kan
bestå annat än såsom leverantör
till regementena. Det civila livet
har alltså intet behov av fullblods-
hästar. Men slutsatsen är högst
besynnerlig. Man begär icke kom-
pensation eller tid till avveckling
och nyorientering för det här en-
gagerade jordbruket, man begär
att de beridna vapenslagen fort-
farande skola bestå!

Det är ungefär som att yrka på
krigets bestånd i uniformsskräd-
darnas, bäckfischarnas eller krigs-
medaljfabrikanternas intressen.

Glöm ej prenumerera

på

TIDEVARVET

Människornas avväpning.

Av Carl Lindhagen.

Vårt gemensamma stora ideal är frid på
jorden och människorna en god vilja.
Statsminister Trygger (sommaren 1923).

En härordning är ingenting
annat än en härordning, bruk-
bar till vanligt krig. Därtill kom-
mer den också att användas, om
det anses lägligt, oavsett de from-
ma löften, som må hava avgivits
vid dess tillkomst till folkets lug-
nande. Dessa sakförhållanden för-
ändras icke det minsta, om vi för
att ytterligare invägga oss i före-
speglningar giva denna härordning
namnet neutralitetsförsvar. Om
neutralitetsförsvar är något an-
nat än en beredskap till anfalls-
eller försvarskrig, behövs icke
härordningen utan blott en ringa
ordningsmakt.

Svenska folket har, alltsedan
det år 1814 för sista gången var
med i ett krig, merendels lugnats
med, att vi behövde endast ett ne-
utralitetsförsvar. Under denna
täckmantel har man sedan alltid
givit oss en härordning, sämre el-
ler bättre visserligen, men i alla
fall något, som gjorde anspråk på
att vara det. Det har också visat
sig, att vid de tillfällen, då en ne-
utralitetsvakt kunnat ifrågakomma,
har härordningen aldrig behövts
på allvar tagas i anspråk därför.
I stället gav den enligt sin natur
förevändning för farliga rörelser
inom landet, stödda av lockelser
utifrån, till förmån för ett anfalls-
krig. År 1855 arbetades det för

ett anfallskrig emot Ryssland, år
1864 för ett anfallskrig mot Tysk-
land och Österrike, år 1905 för ett
anfallskrig mot Norge, och åren
1915 och 1916 för ett anfallskrig
emot västmakterna. Man kan med
skäl säga, att vårt neutralitetsför-
svar åtminstone varit mångsidigt
i sina innersta benägenheter.

Under världskriget omvandla-
des dessutom vårt land till en
barnkammare, i vilken lektes ne-
utralitetsvakt i alla delar av landet
utan begriplig anledning med slö-
sande av miljonerna. Förläng-
ning av värnpliktsövningarna ut-
över lagstadgad tid, och upphä-
vande till och med av medborga-
res valfrihet var också frukten av
neutralitetsförsvaret. Vid sidan
av dessa tillställningar arbetades
allvarligt och övertygat för ett an-
fallskrig. Denna strävan, vilken,
såsom vi nu tydligt se, skulle, om
den lyckats, ödelagt gamla Sveri-
ge, åtnjöt de flesta officiella in-
stansernas och ledande personlig-
heternas stora högaktning. Däre-
mot utnyttjades varje utväg, till
och med fängelserna, för att ned-
tysta fredsfolket, som ville före-
komma en katastrof för vårt land.

Så ser ett svenskt neutralitets-
försvar ut i tillämpningen. Det ut-
gör den största faran för oss själ-
va, ett hyende som det är för vårt
stillstående, vår utarmning, vå-
ra våldsamheter inåt och utåt och
framför allt för vår egen dumhet.
Det inbjuder till begagnande för

utrikespolitiska äventyr och utma-
nar främmande. Det nedstörtar
idealen och uttorkar källflödena
till andlig och materiell kultur.
Det trolar bort den naturliga in-
stinkten, att ju mindre vapen och
ju större förtroende ett folk hä-
danefter bär i skölden, ju mer blir
det aktat och ju tryggare står det
bi genom tiderna.

I ethundratio år hava arbets-
krafter och statsinkomster slösats
på vårt krigsväsende till ingen
nytta och omätlig skada. Nu bju-
des oss ingenting mindre än en
ändlös fortsättning på denna för-
villelse under den lockande för-
klädningen av ett nytt neutralitets-
försvar.

En allmän avrustning samtidigt
från alla staters sida måste enligt
samma åskådningssätt visserligen
vara det rätta ordet, det praktiska
greppet på problemet. Detta steg
skulle kanske de besegrade stor-
makterna vara beredda att taga.
De segrande äro uppenbarligen
icke beredda, ty krigsfreden ligger
dem för nära. Kriget är icke
ens avslutat, så länge skadestånds-
frågorna äro svävande. Intresse-
politiken har för djupa rötter på
dessa ställen med utgreningar i
olika världsdelar. Någon annan
måste därför börja utan avvaktan
på de andra och därigenom sätta
liv i den nya tidens omvärdering
av utrikespolitikens mål och med-
del.

Det har så ofta blivit sagt, att de
små länderna böra gå i spetsen,
att man börjar nästan tröttna på
det talet och misströsta om, att
detta någonsin skall ske. Det har
lika ofta framhållits, att de skan-
dinaviska länderna på grund av
sitt läge och övriga förhållanden
äro särskilt i tillfälle att för egen
del gå till handling, ehuru även
det talet till sist tystnat, därför att
"ingenting sker".

Emellertid gives det en omstän-
dighet, som även ute i landet kom-
mer att resa stort motstånd mot
icke blott en avrustning, utan även
mot avsevärda minskningar i rust-
ningarna och det är svårt att be-
döma, i vilken omfattning detta
motstånd kan uppenbara sig. Här-
ordningen är nämligen en stor för-
sörjningsanstalt. Den myckenhet
människor, som är beroende av
densamma, måste i dess minsk-
ning se ett hot mot sin självför-
sörjning eller en avsevärd försäm-
ring i sitt ekonomiska och sociala
läge.

Möjligheten av en nordisk av-
rustningsallians bör vara mer ak-
tuell nu efter krigets avslutande
än för tio år sedan vid dess bör-
jan. En sammanslutning mellan
ännu flera smärre nationer för in-
tativ till en världsorganisation
för freden är visserligen också en
ofta framhållen praktisk angä-
enhet i nutiden. För att emeller-
tid komma igång med avrustnin-
gen är det icke lägligt att för my-
cket inveckla själva starten. Det
nordiska länderna äro ostridigt
de, som lättast kunna taga initia-
tiv. Huvudsaken är, att en bör-
jan blir gjord från dem, som av
förhållandena äro mest upp-
fordrade därtill.

I brist på nordisk samverkan in-
nehär emellertid även svensk av-
rustning "en ny beslutsamhet",
som måste högeligen gagna vårt
land och giva en lösen för en ny
världsordning.

Innan en plan för avrustning
kan framläggas och antagas må-
ste under väntetiden något provi-
sorium bliva gällande. För den,
som helst ser avrustningen genom-
förd redan i dag, kunde saken
möjligen ställa sig så, att det
önskligaste vore ett nedläggande
av rörelsen och vederbörandes
pensionering. Så enkelt ställer sig
emellertid icke frågan. Här vill
det till omtanke och det gäller att
icke förhastiga sig.

Till en början är det omöjligt
att på stående fot vid en riksdag
träffa så vittgående avgöranden
och därför böra de icke heller ifrå-
gasättas. Apparaten måste således
fortfarande verka till dess en plan
för avrustningen föreligger. Vad
däremot är viktigt och genomför-
bart omedelbart med den åskåd-
ning, som ligger till grund för

(Forts. å sid. 7.)

Bliv medlem i Svenska Lärares Espe- ranto-Förening!

Den har till mål att väcka intresse
för esperanto och verka för dess
införande i skolorna. Alla äga in-
träde i föreningen, men endast den,
som utövar lärareverksamhet (of-
fentlig eller privat), har rösträtt
inom densamma. Anmälan om an-
slutning jämte årsavgift (2 kr.)
mottages av föreningens sekre-
terare, läroverksadjunkten
NILS NORDLUND,
Kristianstad.

Från riksdagen.

Bättre vård åt barnsängskvinnor och nyfödda barn.

*II kammarens andra tillfälliga ut-
skott avstyrker fröken Hessel-
grens och fru Östlunds m. fl.
motion. (Reservation av
fru Thüring.)*

Om någon omsorg borde vara
statens, så är det den, synes det,
att då så behöves, sörga för den
nya generationen. Att den kom-
mer till världen under i mesta
möjliga mån sunda och goda om-
ständigheter och att vård och om-
tanke ägnas de fattiga mödrar,
som äro i behov därav. De sta-
tens representanter som haft deta
ärende under behandling, ha en
annan åsikt och hemställa att sta-
ten icke ikläder sig någon förplik-
telse härvidlag. Till allt möjligt
annat går statens stöd och hjälp,
hästuppfödning, boskapsavel och
annat dylikt, men när det gäller
folket och, framför allt kvinnor-
na, då lärers statsbudgeten »icke
tåla någon belastning för ifråga-
varande ändamål».

I motiveringen sökes skydd bak-
om den förklaringen, att förhål-
landena torde vara bättre år 1924
än 1914, då motion i samma fråga
väcktes av hrr Palmstierna och
Steffen, utan att hittills ha föran-
lett till någon åtgärd. Nu är det
möjligt att i de större städerna
barnbördsavdelningar ha tillkom-
mit — eller planeras — vid sjuk-
hus och lasarett. Likaledes att
ett och annat förlossningshem an-
ordnats på enskilt initiativ. Men
landsbygden och små, fast kanske
tätbefolkade samhällen ha det li-
ka dåligt ställt som förut, och på

de orter till och med sämre, där
flera kommuner måst slå sig till-
sammans om en barnmorska.

De likgiltigas och obotfärdigas
förhinder tala ett ohöjt språk i
uppfattningen att det är »av stor
vikt, att icke någon åtgärd vidta-
ges från statsmakternas sida, som
kunde verka hämmande på det
hittills så lyckligt verkamma ini-
tiativet från kommuner och en-
skilda». En och annan kunde näml-
igen i så fall »ingivas den före-
ställningen att staten stode i be-
grepp att taga saken i sin hand»!

Frågans lösning hänvisas alltså
till det initiativ, som kan upp-
bringas från kommuner, lands-
ting och enskilda donatorer. Dessa
senare påkallas upprepade gånger
i utskottets hemställan. Varför
icke låta dessa fingerade välgö-
rare uppträda såsom avledare då
det gäller andra anslag? Det fin-
nes ju så mycket annat, särskilt
inom det militära området, som
kunde verka lockande på donato-
rer och mecenater.

Om de fattiga, trångbodda möd-
rarna skola vänta på hjälp tills de
donerade förlossningshemmen bli-
vit verklighet, då kunna de med
skäl svara, att den av statsmakter-
na så likgiltigt behandlade folk-
ökningsfrågan får bli uteslutande
de bättre situerade individernas
uppgift, de som inga av donatorer
och andra upprättade barnbörds-
hem behöva. Det är proportionen
mellan tillgång och efterfrågan
som ger allt, — även barnen, —
dess värde.

*Ingen delegation att studera
förbudet i U. S. A.*

I kammaren har avstyrkt hr Jo-
han Bergmans (f) motion att sän-
da en delegation till Amerika för
att studera förbudets verkningar.

Hr Bergman (f) påpekade att
han icke talade för sig själv, ty
han och ett par andra menings-
fränder i kammaren hade redan
varit där. Men vi bli icke trodda,
sade han, vi bli betraktade som
professionals, och därför vore det
nyttigt att också förbudsmotstånd-
arna finge konstatera fakta. Tal.
framhöll i ett senare anförande
vilken oerhörd betydelse det ha-
de att världens mest praktiska
folk, det som var på väg mot
världshegemonien, infört förbudet
och mätte väl därav.

Hr C. G. Ekman (f) talade lika-
så för motionen.

Hr K. J. Ekman (h) var av den
uppfattningen, att nykterhetsstill-
ståndet hos vårt folk ofantligt
förbättrats sedan 30—40 år till-
baka tack vare nykterhetsvänner-
nas ansträngningar. Frågan om
förbudet är ej avfört från dag-
ordningen genom folkomröstning-
en, ty den visade att nationen var
delad i två hälfter. Förbudsfrå-
gan kommer igen. Under alla för-
hållanden kommer Amerikas
exempel att återopas. Därför vore
det nu nyttigt att få en undersök-
ningsdelegation sammansatt av
olika partier. Bifall till motionen.
Men i kammaren ansåg Sverige
ej behöva några upplysningar i
denna fråga, utan avslöt motio-
nen med 74 röster mot 37.

Vem skall skydda mig mot polisen?

Så frågas befogat nog i tidningen Arbetaren med anledning av Stockholms polismästares försvar för polisens rätt att avlyssna privatpersoners telefonsamtal.

Med ännu mera skäl kan denna fråga uppställas av åtskilliga kvinnor. I Tidevarvet har förut påpekats (1/2 24), att man kunde hysa befogad fruktan för att reglementeringen på omvägar skulle komma att införas med tillhjälp av lex veneris. Den rättsak det gällde, har nu blivit slutgiltigt prövad av högsta domstolen, som förra fredagen utmätte ett straff av två månaders fängelse åt en kvinna, som utsatt män för fara att bli smittade med venerisk sjukdom. Är icke det gamla reglementeringssystemet åter införd?

Polisen misstänker en kvinna för "skörlevnad". Hon är tillfälligt arbetslös. Hon kan därför anhållas enligt lösdrivvarlagen. Hon avpressas en bekännelse om illegitima könsförbindelser under föregående poliklinikvård för venerisk smitta.

Ingen målsägare finnes, ingen man har anmält henne som smittokälla. Huruvida hon på det hela taget är smittobärande vid anhållandet undersökes ej. Hon dömes i alla instanser. Medicinalstyrelsens vetenskapliga råd rannsakar sjukhus- och poliklinikjournaler, och finner *möjlighet* föreligga för att hon kunde hava smittat någon mansperson. Ingen hänsyn tages till att hon själv har den uppfattningen, att hon ej är smittofarlig. Ingen hänsyn tages till att hon genom försiktighetsåtgärder sökt undvika smittofaran, och denna har sålunda ej heller kunnat vara någon hemlighet för de män, vars riskfyllda liv högsta domstolen värnar om. Hon är dömd efter lagens bokstav, strafflagen 14: 21. Är det någon som misstänker, att denna paragraf skulle komma att användas mot den rike mannen under liknande omständigheter? Nej, han är skyddad av och mot polisen. Hans inkomst må vara så arbetsfri som helst. Där gäller ej lösdrivvarlagen.

Då man läser akterna i detta enkla drama, ljuder ovillkorligen i öronen de gamla orden: "Kvinnor, var äro dina anklagare" och "Den där utan skuld är, den kaste första stenen".

Den högsta domstolen i det målet skrev sin dom i sanden. Skola dessa våra lagar tillämpas efter bokstaven och icke efter anden, då må även de vara skrivna i sand, men huggen i sten vår fordran på likhet inför lagen för man och kvinna, för fattig och rik.

NABO, det självverkande tvättämnet med bensin.

Är klänningen bra sydd

säger Du? Det var roligt att höra! Men att sömnen är så jämn och fin, har jag att tacka min Husqvarna-maskin för. Du kan inte tro vad den syr fort och väl — och så lättkött den är. Jag vet inte hur jag skulle hinna sy åt mig och min familj, om jag inte hade min utmärkta HUSQVARNA-symaskin.

Köp Du en Husqvarna-maskin så blir Du belåten — det bli alla, som köpa

HUSQVARNA
SYMASKINER

Vänsterut.

Svensk Tidskrift har låtit hr Trygger veta vad klockan är slagen. I sitt senaste nummer ägnar tidskriften ifråga en mycket syrlig kritik åt regeringen och dess försvarsförslag, vilken ändrar med en anvisning om vad hans excellens statsministern nu har att göra. Det heter sålunda: "Det minsta man nu från försvarsvänligt håll kan begära är att regeringen ej glider vidare vänsterut, utan att den bestämt vägrar att sätta något slags landsfaderlig bismak på den partibrygd, som kommer att sammankokas i utskottet." Detta betyder med andra ord, att om regeringsförslaget faller böra dess upphovsmän lämna sina taburetter, för att de och deras parti inte skola bli komprometterade på "försvarsvänligt håll".

Anvisningen hur regeringen bör förhålla sig är utan tvivel redan ganska aktuell. Ingenting talar för, att k. m. s. försvarsförslag vinner bifall. Det kommer att nedskäras högst betydligt, och går kanske inte ändå i andra kammaren. På goda grunder antages nämligen, att den folkvalda befinner sig närmast den linje, som socialdemokraterna uppdragit. Och från regeringsförslaget räknat och till denna är det ett långt steg vänsterut. Att hr Trygger skulle taga detta torde få anses uteslutet. Den orolige skribenten i Svensk Tidskrift kan känna sig lugn. Det talas redan om uppbrottsstämning. Vårbrutningen brukar vara en farlig tid för svagare konstitutioner, även för parlamentariska sådana. Skall det bli ett positivt resultat i år utan väljarnas hörande, lär riksdagen få gå betydligt vänsterut, oavsett risken att regeringen går sin väg. Då, om icke förr blir det uppenbart, huru omaka i själva verket de två varit. Då blir det också tillfälle att bokföra hr Tryggers inom hela den borgerliga pressen så högt prisade anpassning. Antagligen skall behållningen icke visa sig bli alltför imponerande.

Den gamle högerledaren har dock gjort ett ärligt försök att samla, det måste villigt erkännas. Om han icke lyckas får säkerligen skrivas mindre på bristande vilja men mera på oförmåga att förnimma de krav, som går genom en tid, vilken, hur ivrigt man än anstränger sig att inpränta motsatsen, likväl är ny och vägrar att se på försvaret med 1914 års ögon. Hr Trygger är sålunda undskyld. Man kan icke begära att han skall födas på nytt.

Likväl har det talats så mycket om att han skulle ha blivit en ny människa. Ett tecken härför har hans försvarsförslag varit. Till en del har han förstått tiden och den situation vari han befinner sig. Han har gått vänsterut. Men i samma stund han det gjort, har han träffats av den stora vrede, som han icke rödde ett finger för att stilla 1914. Endast på grund av att tiden nyktrat till, undgår han att bli mätt med de mått, som då användes, när man stämplade Karl Staff som en simpel, köpt förrädare.

Läser man Svensk Tidskrifts kritik, finner man emellertid, att det endast är en smula partisolidaritets jämte insikten om vad vår tid, i motsats till 1914, icke tillä-

Köp NABO till Eder nästa tvätt.

Katolicism och kväkartro.

Även den icke alltför uppmärksamma läsaren av dagpressen torde ha noterat att ett nytt stridsämne kommit upp till alla de andra. Från att ha diskuterats man och man emellan har nu den katolska propagandan nått fram till den offentliga diskussionen.

Partiställningen har blivit en smula egendomlig. Man får bevittna huru det liberala huvudorganet, Dagens Nyh., i hopp om att kunna om inte skada sv. kyrkan så åtminstone reta dess prästerskap, tar parti för katolikerna och för de svenska statskyrkopräster, som förklaras smittade av katoliserande tendenser. I samvetsfrihetens namn tages parti för en tro, som lär det enskilda samvetets bundenhet av den kyrkliga auktoriteten. Man kan väl knappast tro, att katolicismens advokat framför andra är någon vän av läran. Den anser det väl vara ett riskfritt nöje att uppträda som den gör. I en artikel för någon tid tillbaka i nu nämnda tidning skildrades ett besök hos den svenska birgittinernunnan, moder Elisabeth, i hennes vilohem i Djursholm. Författaren raljerade milt med dem, som misstänkte att någon katolsk fara kunde komma från denna lilla villa, som hade så få rum och så enkla möbler. Den, som skriver detta, hyser ingen som helst önskan om en tullskyddspolitik mot katolikerna. Men att deras propaganda skulle vara utsiktslös *därför*, att den, som här, börjar smått och under de modifierade former, som våra gällande lagbestämmelser nödvändiggöra, det är säkerligen oriktigt. Då visste redan konung Herodes bättre besked, han som lät dräpa alla spädbarn i Betlehem av fruktan för en blivande rival.

Det finns ett inre sammanhang mellan den djupa hjärttröttheten bland oss efterkrigsmänniskor i Europa och de ökade sympatierna inom icke-katolska länder för den katolska kyrkan. Vi utmärka oss för en stark leda vid och en lust till flykt från verkligheten. Dans, radio, bio för att ta exempel — alltsammans är vägar, som frivilligt leda bort från verkligheten. För mera allvarligt lagda, mindre frivola och lätt ledda själar kan

ter, som avhåller handen från att på papperet fästa den karaktäristik av den nuvarande regeringschefen, som den heta viljan innerst inne påbjuder som den enda riktiga. Hr Trygger har emellertid knappast någon anledning att beklaga sig. Han har gått så långt vänsterut som hans omvändelse och ärliga vilja tillåter, och han har gjort det i hoppet att nå fram till folket. Men i stället har han mött sitt eget parti och den oförståelse, som han själv var en av de flitigaste att utså i mars 1914. Livets ironi behagar fira 10-årsjubileet med att inbjuda honom som hedersgäst till en skördefest.

Liber.

NABO rengör allt, även det ömtåligaste.

Har Ni ännu ej använt NABO?

Det ligger i Edert eget intresse att göra inköpen i Konsumtionsföreningen Stockholm

prästerna, som känna för litet till av de strider och den trängsel, i vilken den lutherska kyrkan står i Tyskland, icke voro högade för en organisation med så negativt syfte.

Den konsekventa kyrkopolitik, som föres från Uppsala för samverkan mellan de skilda ländernas kyrkosamfund och för att göra dem, enade, till en makt, som kan närma samtiden och de evangeliska sanningarna till varandra, är självfallet riktigare än den politik, som ville börja med en kaminställning. Visserligen står den romerska kyrkan utanför denna enhetsrörelse, men den dag, då de utomkatolska kyrkorna förnimma sig och uppträda som en enhet trots skiftande konfessioner, då måste ju Rom ändra politik. Ett hinder på vägen mot detta mål är minnet av kyrkornas livliga kampställning under kriget. Därför äro de nationella kyrkornas sammanslutning kring det internationella evangeliet ännu blott en dröm, på vars förverkligande dess djärvaste andar arbeta. Det är knappast svenska kyrkans förtjänst som helhet, att Sverige intar en så betydande plats i detta arbete; utan framför allt dess ärkebiskops personliga.

Den kyrka, som står över nationerna är ännu alltjämt den romerska, hur människoskröpligt den än förverkligat den internationella kyrkotanken, och hur klen det än var beställt med den påvliga auktoriteten, när den under kriget sökte sätta sig upp mot de nationella lidelserna.

Lydia Wahlström påpekar i sin nyss citerade uppsats att det svenska motståndet mot katolicismen bottnar i vår historia. För oss att anamma katolicismen är att förneka Gustaf II Adolf. Är det detta faktum, som kommit den katolska propagandan att rikta ögonen mot Skåne såsom icke delaktigt i Gustaf II Adolfs? En sådan tanke skyntade under den debatt omkring katolicismen, som härom dagen arrangerades av Lunds studentkår, och blev den närmaste anledningen till att en outsider här kom till att snudda vid det katolska problemet. Inledaren var den katolske pastor Assarson, av gammal skånsk prelatsläkt och en f. d. student i Lund. Blott en gång frigjorde han sig från sin personliga obehagsstämning gent emot ett förutsett nederlag, och det var, då han uppmanade skåningarna att besinna, att *deras* storhetstid inföll under den tid, då Lund var katolicismens centrum i Norden. I det nätet fick han emellertid den natten intet. Det föreföll icke, som om den studerande ungdomen ens via skånsheten — och de äro ju inte alla skåningar — kunde bevakas för katolicismen. Efterkrigets hjärttrötthet finns säkerligen också bland ungdomen,

(Forts. å sid. 5.)

Det är väl ej för mycket begärt, att Ni blott en gång provar NABO.

Den som icke är frisk,

besväras av Magsyra och Huvudvärk Reumatismen samt värk i kroppen rekommenderas att använda en Huskur med Frukt-Salt-Samarin och rensa mage och tarmarna från osunda rester, utdriva urinsyran från kroppen samt upprätta blodet, så återvinnes hälsa och krafter.

Frukt-Salt-Samarin verkar välgörande på hela organismen och omedelbart uppriskande. Pris pr burk kr. 2:50. Erhålles pr postförsändelse från Cederroths Tekniska Fabrik, Sthlm. (Säljes å Apotek, Drog- Kemikalie- & Färghandel m. fl.)

ANMÄRKNINGAR

AV
K. J.

Fredrika Bremers staty.

Vad har statistiken att förmåla om en kommittés medellivslängd? Folktron skulle vara böjd att stan- na för en jämförelsevis fantastisk siffra, och folktron har sina skäl. Därmed antydes ingen invändning mot kommittéer, ty dessa stabila korporationer med sin tysta och förborgade id utgör det nö- diga kalmerande elementet i ett med flax och skrik sinnesbedövan- de samfundsliv.

Emellertid svävar allmänheten i en psykologisk villfarelse när den tar för givet att samma obän- diga livslust innebor i alla kom- mittéer utan undantag. Här må- ste göras distinktioner. Sådana officiellt betrodda eliter som har sig förelagt att förfärdiga en psalmbok, omdana skolväsendet eller sexualregler statslönerna har ju flera öppendagliga anled- ningar att önska sin tillvaro ut- tänd i en oöverskådlig framtid. Behjärtansvärdast av dessa livs- motiv är förvisso en djupt mänsk- lig drift att i det längsta fördröja den smålek som ofelbart väntar missfostret av deras samarbete.

Men det finns kommittéer av annan natur. Kommittéer som i tillsättningsögonblick sträcker häftigt längtande tankar mot av- sättningens och vilkas samvaro fylles av rådslag om en snar och hedersam skilsmässa. Till denna kategori räknar jag, hur än ske- net är emot mig, Kommittén för resande av en staty åt Fredrika Bremer.

Jag tar knappast miste i min förmodan att sagda kommitté med svärmod och för övrigt ogärna blickar tillbaka på de drygt elva år den har suttit. I dess nyss ut- färdade utrop förnimmer jag en hjärtebevekande bön att äntligen få resa statyn och sig och gå.

Pengar eller livet, kommitténs nämligen.

Låt oss frimodigt uttala grun- den till kommitténs utdragna exis- tens. Själv uppger den världskri- get, denna allmänt begagnade lösning på knutarna i livet såväl som romanerna, men vem låter be- dra sig av den milda grannlagen- het som här på kronologins be- kostnad söker blanda bort ett ge- nerande faktum! Rent ut alltså: Sverges kvinnor har visat sig sakna sinne för behovet av en sta- ty åt Fredrika Bremer.

I motsatt fall skulle kommittén kunnat fullborda sin bana på nå- gra triumferande månader under en oavlatlig skur av checker och slantar. Sedan hade den gärna för mig fått anslå fonden till under- stöd åt överåriga statykommit- téer. Ty det väsentliga var i be- gynnelsen, om jag har fattat rätt, inte så mycket ett bronsbeläte som en samfällad mäktigt kärleksyt- ring, väckt av första signal.

Men sällan sker något i denna halvhetsvärld helt och otvetydigt. Om de svenska kvinnornas likgilt- ighet hade varit utan luckor så kunde kommittén med avsmak och samvetsro sagt god natt; men tillräckligt många offergärder in- flöt för att hålla den fast vid li- vet, och hade den planerade sköna hjärteaffären gått om intet kvar- stod dock en hederssak att ro i land.

Ingen lär våga påstå att kom- mittén har tröttnat allmänheten med kält och tiggarbrev. Förnäm- diskretion snarare än besinnings- löst nit är vad som utmärker dess verksamhet, och effekten bör bli så mycket kraftigare när den en sällsynt gång påminner om sin tillvaro och sitt uppsåt.

Vid detta uppsåt häftar allt-

jämt en välbetänkt obestämthet, inte nog påfallande för att yr- väcka diskussion men gömman- de på löften som kommer att myll- ra fram den dag då den övliga bildhuggarkonkurrensen utlyses.

"En staty åt Fredrika Bremer" — i denna preposition ligger frälsningen för henne och kon- sten. Man har lov, ifall ens smak är så beskaffad, att härunder för- stå en liten figur med näsa, mössa och krinolin — kanske, som någon har föreslagit, sittande i Humle- gården med en bok i handen (lå- nad från K. B.) — men bara som en möjlighet bland tusen. Ja det ser snarast ut som om kommittén för sin del önskade avvärja just denna fasansfulla möjlighet: an- norlunda kan jag svärigen tolka dess erinran om att monumentet skall vara "ett för alla synligt och verksam vittnesbörd om det be- tydelsefulla i hennes gärning". Här pekas omisskännligt åt rätta hållet, åt den plastiska uppenbar- relsen av en genius och ett verk.

Ty vad skulle en porträttstaty av Fredrika säga oss? Troligen ingenting annat än det hon svara- de en gång i Amerika på frågan vad hon tänkte när alla män skor begapade henne: "Jag önskar att jag vore vackrare." En kvick replik, dock mer pikant än monu- mental.

Men när hon diktade den bok hon kallade "En själs historia" göt hon sin ande i linjer som des- sa: "Hon bär vanligen en snövit klänning, alldeles ostärkt men som faller i rika veck kring hennes vackra gestalt. Hennes rika guld- färgade hår, som av naturen går i mjuka vågor, är tillbakastruket från tinningarna, så att man där ser det vackra hårfästet samt ådrornas eteriska grenar, och det härliga ansiktet med de underli- ga, strålande ögonen framstår fritt och klart; håret faller enkelt flätat neråt nacken, såsom vi se det på antika byster. Hon ser så ståtlig och högborn ut att man i begynnelsen känner sig bli helt liten inför henne, man liksom krymper; men när hon begynner tala, se på oss, då är det hos henne något så hult och moderligt att man lever upp därav, och rätt som det är tycker man att man begyn- ner växa; och det gör man verke- ligen"...

Statyn heter Hertha.

Den räddade samhälls- ordningen.

Ur en fattigvårdares minnen.

Från en enskild hjälpförening under prelatensisk överhöghet er- höll jag en dag uppmaning att pröva ett fall, där understöd be- gärs för en familj. Blankett för rapporten bifogades. Namn och adress voro antecknade. Sådana ärenden äro ju alltid av brådskan- de natur, och jag efterkom upp- maningen omedelbart.

I ett oeldat, mörkt rum inåt en gränd fann jag en ung kvinna med ett nyfött barn vid bröstet samt två större barn om 2—4 år krypande på golvet. Nöden var så påtaglig att frågor voro över- flödiga — allt fattades för livets enklaste nödortf: mat, värme och kläder. Mannen var s. k. grovar- betare och hade, fast han tyckte det kostade på, gått till fattigvår- den för att be om hjälp. "Han är så mån om oss", sade hustrun, "men det har varit så ont om för- tjänst i vinter. Vi har aldrig förr behövt anlita 'Vården'."

Under mitt besök gläntades ett par gånger på dörren ut till sva- len och ett par nyfikna kvinnoan- sikten visade sig.

— Grannarna är kanske snälla och ser till er ibland? undrade jag.

Den unga modern såg besvärad ut; så sade hon: "Det är så, att jag är skyldig dom pengar, och di vet att barnmorskan lovat be om hjälp åt oss på Föreningen, och — de vill gärna ha sina pen- gar, förstas.

— Hur mycket är ni skyldig dem?

— Femti öre till fru Larsson en gång barna skrek efter bröd och 35 öre till fru Pettersson till några vedpinnar, då jag var rädd den lilla nya skulle frysa ihjäl, och "frun" behövde ju varmt vatten till hennes tvättning.

Nå, den affären var ju lätt kla- rad och de båda fordringsägarna visade sig tillmötesgående och tjänstvilliga, lovade att elda och koka kaffe o. s. v. samt hade en- dast goda ord att säga om famil- jen.

Min kosa gick direkt till Byrån, där rapporten skrevs färdig och snar hjälp anbefalldes.

Men tanken på det nödställda hemmet lämnade mig ingen ro, och så snart Byrån var öppen för mottagning, infann jag mig där för att höra om några åtgärder vidtagits.

Föreståndaren tog genast fram rapporten, som han misstänksamt granskade.

— Något sammanträde har ju inte ägt rum ännu, men det är en annan sak: frågade ni om de var gifta? Vården brukar veta det.

— Giffta?! Det föll mig inte in annat — tre barn i ett gemensamt hem i enighet och sämja. Dess- utom — vände jag mig till före- ståndaren — tror ni inte svält och köld känns lika svårt för en män- niska som är ogift som för en gift?

— Men frun begriper väl att samhällsordningen måste räddas? — På människokärlekens och kristendomens bekostnad?

Vänner av gott Kaffe!

Anmoda Eder leverantör av kaffe att expediera Eder av

Triangelns rostade kaffeblandningar,

som säljes över hela landet be- tydligt mera än någo annat. Triangelns utställningskaffe i 1/2 kgs kartonger är markna- dens billigaste kaffe i förhållande till kvaliteten.

Förenade Kaffeimportörers Rosteri A. B. Triangeln GÖTEBORG.

MARIKA STJERNSTEDT

Sophie Adlersparre.

(Esselde)

För den ungdom, som under 90- talet trädde ut i livet i de vuxnas led, torde Sophie Adlersparre, el- ler "Esselde", i regel icke repre- senterat något mer än ett namn utan aktuell innebörd. Hos den exempelvis, som skriver dessa rader och som dock var en tjugö- åring när Sophie Adlersparre slu- tade sitt i så många avseenden be- tydelsefulla liv, kvarlever sålun- da intet minne av att ha hört hen- ne omnämnas, än mindre disku- teras såsom något av levande in- tresse. Själva dödsfallet somma- ren 1895 påminner jag mig lika litet, och detta ehuru just den sommaren av mig ägnades åt flit- igt läsning särskilt av de närmast föregående par decenniernas tid- skrifter och litteratur. Jag levde därigenom i kontakt med en sfär, där ju fru Adlersparre ständigt gjort sin insats och måste ej säll- lan mött hennes namn. Men för

mig, barn av 90-talet, var hon själv redan borta. Hon hörde ej mer till dem ungdomen stannade inför och lyssnade till.

Tidens kvinnliga förgrundsfi- gur var och skulle ännu länge för- bli Ellen Key. Det gångna över huvud taget hade återigen sin re- dan sanktionerade märkliga figur i Fredrika Bremer. Visserligen lästes väl inte dennas böcker läng- re, inte mer än Flygare-Carléns eller Schwartz' — alla dessa skrif- ter ha ju senare, mer eller mindre, upplevt någon renässans, om ej annat så under 25-öresböckernas högsäsong för tio år sedan — men Fredrika Bremers storhet var fastslagen, liksom på ett annat område en Jenny Linds. Fru Adlersparres öde blev att mellan dessa tvenne, Bremer och Ellen Key, den erkända döda och den mitt i tiden stridande, mångomta- lade levande, för tillfället pressas

undan och snabbt falla i glömska.

Otacksamheten härvidlag, orätt- visan i denna lott skulle väl för eller senare på markant sätt kom- ma till synes. För att få ett rätt historiskt sammanhang i den svenska kvinnoutvecklingens lin- je under senaste sekel, kan Sophie Adlersparre omöjligt undvaras. I den välorienterade studie frans- mannen Marc Hély's ägnade hela frågan under titel: *A travers le féminisme suédois* (Paris 1906) får också Esselde utan reservation sin rangplats som Fredrika Bre- mers direkta arvtagerska och fortsätterska. Ingen torde för öv- rigt bestrida henne den. Men det är likväl inte för tidigt att hen- nes insats och personlighet funnit en utförlig och kärleksfull biograf såsom nu skett i och med framträdandet av *Sigrid Leijonhufvuds* stora arbete: *Sophie Adlersparre, "Esselde", ett liv och en livsgärning*. Med den boken knytes änt- ligen kedjan från Fredrika Bre- mer till Ellen Key fast ihop. Des- sa trenne hör samman: banbryter- skan Fredrika Bremer, organisa- tionsgeniet Sophie Adlersparre och prästinnan för en inbrytande ny tids känsloliv Ellen Key. Sins- emellan olika, sätta de var i sin

tur sin prägel på sinsemellan oli- ka karaktäristiska tidsavsnitt, vilka nu alla tre ligga bakom oss.

Det kunde vara fängslande att dröja litet utförligare än här kan bli fallet vid problemet en per- sonlighets danande ut ur samver- kande tidsomständigheter å ena sidan och samma personlighets påverkan i sin tur på tidsfysio- nomien. De personligheter vi med ett slagord kalla "ledande" i en tid ha alltid i eminent grad varit också "barn av tiden". Tiden, d. v. s. ett visst tidsskedes männi- skor, har lånat dem sitt öra min- dre kanske just av behov att "le- das", än därför att dessa "ledare" varit talrör för tankar, aspiratio- ner, vilka var och en innerst, ofta knappt medvetet, igenkände som sina.

Under varje epok leva ju samti- digt och bredvid varandra män- niskor med psyken, man kan våga påståendet: sekelvitt skilda. Me- deltidsmänniskans nivå finns re- presenterad ibland oss såväl som genomsnittsmänniskans för hun- dra eller två hundra år sedan, och detta bredvid personligheter, lät vara sällsynta, vilka skola bli upp- hunna av genomsnittet först kan- ske om åter ett par hundra år.

Bland dessa, de allra mest fram- synta eller högst utvecklade, har man emellertid icke i regel att sö- ka ledaretypen för dagen: de pas- sera tvärtom vanligen jämförelse- vis obemärkta, d. v. s. bemärkta eller riktigt uppfattade blott av ett mindretal, och stundom små- dade. Den typiska "ledaren" ut- kristalliseras däremot bland dem, som i utpräglad grad tillhöra nu- et. Ty den typen fordrar en jämn- vikt, som varken efterblivenheten med därav alstrat kroniskt miss- nöje eller den alltför tankedjävrt framsyntes relativa isolering kun- na förläna — jämnvikt med sig själv och med det begränsade egna tidsavsnitt.

Givetvis rör jag mig här med summariska begrepp, av vilka många varianter kunna ges. För mig framstår emellertid Esselde såsom en utpräglad representant för vad jag här menat med ledar- typen. Hon var ingen snillrik tän- kare eller diktarinna, ingen av de stora andliga: varken ängel eller dämon. Men hon utgjorde en i varje människosamhälle särdeles dyrbar del, hon var ett chefsgeni, en född organisator med vad detta innebär av blick också för den omedelbart väntande morgonda-

Rapporten överkorsades och försågs med domens insegl. *Avslaget.*

Lyckligtvis finns det även mäniskor med hjärta och huvud på rätt plats, och den hjälp den officiella välgörenheten nekade ersattes rikligen av den enskilda, utan att samhällsordningen rubbades. — Det ser snarare ut som "det ovisa nitet" i detta fall, som i så många andra, haft motsatt verkan.

YSTADS-BLADET

A U R O R A

Utkommer varje söckendag i = 8-sidigt format =

Snabb nyhetstidning. Dagens aktuella spörsmål behandlas utförligt och överskådligt i AURORA. Avdelningen för förströelseläsning vårdas med omsorg.

Tidningen har egna expeditioner i *Simrishamn, Tomelilla, Skurup, Skivarp* m. fl. platser.

Prenumerera å och annonsera i YSTADS-BLADET

A U R O R A

LEDIGA PLATSER

Fosterbarns-
inspektris.

Befattningen såsom inspektris för av Norrköpings fattigvårdsstyrelse utackorderade barn är till ansökan ledig. Ansökningar med bifogade betyg och referenser torde insändas till undertecknad, fattigvårdsstyrelsens ordförande, senast den 20 mars 1924.

SAM. THYSELL.

Hanna Ouchterlony.

Sveriges domkapitel ha landet runt uttalat sig mot kvinnors lämplighet och behörighet som själasörjare. Vilken skarp kontrast mot denna uppfattning kom icke fram vid den åminnelsehögtid, som Frälsningsarmén den 10 mars anordnade över svenska och norska Frälsningsarméns skapare och ledare, Hanna Ouchterlony. Immanuelskyrkan var fylld till sista plats. Hundratals människor stodo väntande i snöyran för att få slippa in.

Män och kvinnor, som inom och utom Armén stått henne nära, stodo upp och vittnade om denna svenska kvinnas enastående egenskaper som själasörjare, skapare och ledare. Hennes bild växte fram allt klarare och klarare genom skildringar från hennes sista stunder, från hennes första dagar inom Frälsningsarmén, från hennes livs oavslutliga kärleksverksamhet. Alla som talade om henne, svenskar, engelsmän, normän eller finnar ströko under och framhöllo, att det just var det *kvinnliga* hos henne, som givit de starkaste intrycken, som fått de största resultaten. Mitt i det väldiga organisationsarbetet stod denna kvinna alltid i kärlekens direkta kontakt med de enskilda individerna, från samhällets mest förkomna till socialt och intellektuellt högt stående. Hon var Arméns moder, hon var varje enskilds själasörjare.

Under Frälsningsarméns över 40-åriga tillvaro har den i praktiskt arbete och liv, utan teoretiska funderingar, visat hur ett fullt jämbördigt samarbete mellan män och kvinnor är möjligt, där bädas bästa egenskaper kunna tjäna det gemensamma målet.

M Ö B L E R

i olika modeller och träslag.

Billiga priser.

Egna snickeri- och tapetserareverkstäder

Björks Möbelaffär

Gamla Brogatan 30, Stockholm. Telefon 88 41.

Katholicism och kväkartro.

(Forts. från sid. 3.)

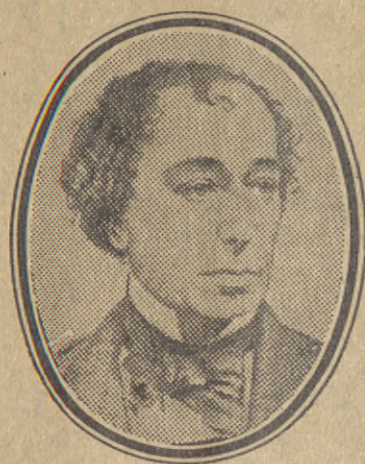
men den har andra vägar till flykt undan verkligheten än dem som katolska läran erbjuder.

Men nu kan det ju tänkas, att situationen något fördunklades av det faktum, att de teologiska och filosofiska fakulteternas representanter voro så överlägsna i debatten, att befintliga katolska sympatier inte vågade sig fram ofentligt.

Hedendomen vågade sig emellertid fram, och man skulle givetvis ha saknat dess unge representant, om han försummat att betyga sitt avståndstagande för den förvekligande förlåtelsesläran (kristendomen) och sin tro på framtidens religion, som hör jorden till och till vilken folkbildningen skall bereda vägen. Man vill gärna höra ungdomen stiga upp och säga, att den dyrkar livet just därför, att det är hårt och därför att var och en får till sista skärven svara för sina egna handlingar. Ja, gärna, även om den unge mannen, som förklarar det för en mänsklig rättighet att välja ståndpunkt själv — i motsats till katolikerna — sedan rättar sig och tillägger: i varje fall en manlig! Så bevisar sig hedningen vara ett barn av protestantismen, denna utpräglade manlighetsreligion, för att citera Emilia Fogelklou i hennes broschyr Protestant och katolik.

Den utomstående, som lyssnade till katholicismens representanter och protestantismens, måste erinra sig ett annat sändebud från en annan religiös föreställningsvärld, som denna vinter besökt Sverige. Det var en kväkare, en äldre, gråsprängd gentleman med anor både på fädernet och modernet från de äldsta kväkarna. På inbjudan av intresserade här i Sverige, kom han över för att lägga fram grunddragen i den uppfattning hans samfund hyser. Som han inte var någon briljant personlighet — lika litet som pastor Assarson — fick den åskådning han frambar tala för sig själv utan personlighetens suggererande makt. På några håll i Sverige samlades små kretsar för att höra honom på sitt blygsamma sätt framlägga den djärvaste av läror, tron på att

Bemärkta personligheters ord om Jamaica-bananer.

BENJAMIN DISRAELI

»Det härligaste i världen är en banan»,

sade den brittiska statsmannen Benjamin Disraeli (lord Beaconsfield). Han är inte ensam om detta omdöme. Bananens »härlighet» består inte bara däri att den är välsmakande. Den är även hälsosam och förordas i allt större utsträckning av våra läkare. Ett villkor är, att den är mogen, och detta villkor fylles alltid av Jamaica-bananer, som äro frukt och mat på samma gång.

(Ser. I: Nr 7.)

Gud genom den inre rösten kommunicerar med människan, en tro vars praktiska tillämpning är den, att jag kan icke bära vapen mot mina medmänniskor, emedan det ju vore att bära vapen mot Gud, som bor i varje människa.

Här ha vi katholicismens antipod i en tro, som icke äger dogmer, sakrament, symbolik eller prästadöme, eller erkänner yttre auktoritet, vars enda samlade gudstjänstform är den gemensamma tystnaden.

Någon strid om själarna kan det inte bli tal om mellan dessa båda förkunnelser. De begära alltför olika prestationer och mot-

svara alltför väsensskilda själsliga behov. Men tiden driver människorna mot ytterligheterna i allt. Och vi komma att få se de religiöst sökande människorna även allt bestämdare orientera sig åt de religiösa ytterligheternas håll. Så kommer det åtminstone att ta sig ut med vårt begränsade sätt att se och bedöma.

Ain Wagner

gen. Hennes framträdande under Fredrika Bremers sista år och självfallna anknytning till denna, hennes sällsynta talang att inom sin egen generation finna ut de bärkraftiga elementen för givna idéers utveckling, och inte mindre hennes generösa glädje vid upptäckten av begävnings och kapacitet också bland yngre generationers företrädare — ett prov, vid vilket de flesta åldringar hjälplöst falla igenom — allt talar därom. Hon var väl aldrig en stor radikal eller banbryterska för revolutionerande ideal, men hon stannade heller aldrig efter sig själv. Hon var träffsäker inom sin egen, långtifrån snäva rayon, med samma slags medfödda osviklighet som karaktäriserar en stor sängerska vid träffandet av ton.

Granskar man i Sigrid Leijonhufvuds bok den arbetsprestation Esselde utförde, och av vilken en ej ringa del hade formen av rena initiativ, betages man av respekt lika mycket som av beundran för regentbegåvningen hos henne. Förutsättningarna i yttre mening voro långtifrån särskilt gynnsamma: fröken Sophie Leijonhufvud, det var hennes flicknamn, växte upp på landet, i en kultiverad men

tämligen genomsnittlig miljö. Det var den för svenskt överklassliv under 1800-talets tidigare del så typiska herrgårdsmiljön med dess relativa välstånd — dock ofta med skuldsättning i botten — dess homogenitet i umgänget, dess beaktansvärda, om än rätt försiktiga böjelse för läsning och "intressen", dess odlade av diverse för hemlivet lämpliga talanger. "Sophies mor", skriver biografen, "var road av och förstod umgängeslivets och konversationens konst." Samtidigt talas emellertid om en viss naturlig impulsivitet hos denna, som av den förnäma världen i Stockholm — där familjen stundom gjorde besök — ibland sattes i samband med hennes ofrälse börd (!!) I hennes salong inträffade också en gång det "oerhörda att en operasångerska blev hedersgäst på baron och friherinnan Leijonhufvuds soirée". (Sångerskan var den unga Jenny Lind.) Det förefaller av dessa och andra smådrag som om Esseldes föräldrar och särskilt hennes mor ägt ett givet mått av fördomsfrihet och ett vaket sinne för andra värden än de rent konventionella. Det har sin betydelse.

När friherrinnan Leijonhufvud

blev änka med hårt reducerade ekonomiska möjligheter föredrogo hon och dottrarna också att flytta till huvudstaden med dess större andliga omväxling och där tapert söka hjälpa sig fram med eget arbete, framför att — såsom de flesta då skulle ansett mest passande — gömma sig i någon småstad, där ett minimum av utgifter blev möjligt i en förtorkande pauvre honteux-tillvaro. Esselde var född 1823. Flytningen till Stockholm ägde rum 1848, hon var alltså tjuföfem år, en fattig, varken helt ung eller alls vacker adelsfröken, som djärvt tog steget att börja försörja sig själv med pianolektioner och vitbroderi. Och här ha vi då att finna den praktiska utgångspunkten för en tillvaro, som med varje år alltmer helt skulle komma att ägnas åt den självförsörjande, den för sig själv ansvarande kvinnans tjänst.

Den väckande krisen i den blivande Esseldes liv förlägger hennes biograf, Sigrid Leijonhufvud, till sammanträffandet med Rosalie Roos, sedermera fru Olivecrona, 1856. Redan hade Esselde lämnat såväl musiken som nålen för litterärt översättningsarbete, där hon snart vann uppskatt-

ning. Helt med moderns medgivande skedde detta ej, och man skulle göra orätt i att underskatta betydelsen av moderligt tryck under denna epok. Att lämna sitt hem kunde ju för en ung dam (på över trettio år) då ej komma i fråga: kampen för självständighet och för rätt att välja den väg man kände som sin, den fick utspelas inom hemmets väggar. Med vilken hänsyn och försiktighet man i allt måste lotsa sig fram, få vi ett starkt intryck av i berättelsen om hur Sophie Leijonhufvud slutligen gav uppslaget till sin sedan i många år så tongivande Tidskrift för Hemmet. Det skedde faktiskt först i form av ett anonymt inlägg i Svenska tidningen, nyårsafton 1857, avsett att väcka särskilt Rosalie Olivecronas intresse för de tidskriftsplaner S. L. var uppfylld av och helt enkelt icke vågade öppet komma fram med, ens till vännen. Det dröjde många, många år innan någon, inklusive fru O., fick veta *vem* författaren till den mycket uppmärksammade artikeln varit. Det förefaller oss, en mera ogenerad tidsbarn, nog så kostligt. I varje fall, artikeln innehöll hela utkastet till en tidskriftsplan, för vilken den

anonyme författaren ansåg stunden mogen. Planen togs också, efter beräkning, genast upp till diskussion och efter åtskilliga om och men resulterade manövern lyckligt i en start under de bästa auspicierna våren 1859. Hösten samma år utkom Tidskrift för Hemmets andra häfte och därmed var den insatt i det allmänna medvetandet.

Därmed var också Sophie Leijonhufvud insatt på sin rätta plats i tillvaron: i centrum av alla tidens intressen, planer och strävanden för kvinnornas räknning. Hon stod nu på höjden av sin sparade ungdomliga kraft; genom umgänge med intellektuella och framstegsvänliga kretsar och ej minst genom en livande resa till England 1861 tillfördes hon ökande självförtroende och allt mer mod att fullt utveckla den energi och entusiasmen hennes starka väsen var mäktigt.

Det bleve här en torr och onödig uppräkningslista att nämna alla de olika företag, där Esselde under årens lopp satte in sin personlighet. En kvinnlig renskrivningsbyrå förefaller oss idag föga uppseendeväckande; men den som grundades av Esselde i janu-

Stockholmsoperans Wagner-reportoar.

Det har förspors att en av de viktigaste punkterna på Stockholmsoperans repertoarplan för våren är en Wagner-cykel omfattande mästarens alla verk från Flygande Holländaren till Parsifal, vilka skola framföras med åtskilliga förändringar i regi och iscensättning. I våra dagar är ju Wagnerstriden lyckligtvis definitivt slut. Operarepertoarens kärna utgöres numera i de flesta länder av Wagners verk, och den som förklarar dessa onjutbara mötes nu blott av ett stilla småleende, medan å andra sidan den mest rättrogne Wagnerbeundrare mycket väl med bibehållen självaktning kan erkänna några svagheter hos ett eller annat av mästarens verk. Men kunde intet litet mer göras för att överskylla dessa svagheter och starkare framhäva verkens skönhet? När nu en reformering på detta område är i görningen, kan det måhända vara av intresse att framlägga några reflektioner, som våra dagars Wagnerbeundrare gör vid sina besök på Stockholmsoperan.

Till det allra svagaste i hela Wagner-repertoaren hör obestriddigen första scenen i Tannhäuser, Venusberget. Som bekant finnes olika versioner av denna scen, men Stockholmsoperans nuvarande borde absolut frångås. Utrymmet tillåter ej en närmare motivering, vilket kanske inte heller är av nöden, då svagheter ligger i öppen dag. — I nästa akt av samma opera finner man också ett exempel på en betänklig svaghet i regien, som är särskilt märkbar i Tannhäuser och Lohengrin, men för övrigt är ganska karaktäristisk för Stockholmsoperans repertoar i dess helhet: otillfredsställande behandling av statistmaterialet. Tänk på "gästernas intåg"! *Difficile est satiram non scribere.* Den pompösa marschen från orkestern får på scenen en minst sagt ynkelig motsvarighet. Dessa bedrövliga dräkter, som förefalla att ha legat nedpeprade i femtio år — man tycker sig riktigt känna hur kam-

ferdoften slår ut över parketten; dessa urblekta mantlar, som bilda den mest fruktansvärda färgkombination, ytterligare skärpt av gnistrande glassmaragder och glasrubiner och annat smaklöst bjäfs — är det inte parodi på scenisk konst? Och inte tillstyrmelse till spel av statisterna! Efter den föga imponerande entrén sitta "gästerna" lugna och oberörda av vad som sker (somliga småprata förstås) ända tills den taktiken kommer, där alla skola resa sig upp från sina platser. Man förstår så väl, att det är frestande att ta det hela en smula leget på "en vanlig Tannhäuserföreställning", men hur många operakväll som kunnat bli en upplevelse, har icke dragits ned genom statisters och koristers likgiltiga slentrian. Genom ett skickligt utnyttjat statistmaterialet kan mycket åstadkommas, men på den punkten är Stockholmsoperan ofantligt underlägsen många utländska scener.

Emellertid vore det en orättvisa att inte i detta sammanhang även beröra solisterna. Man kan inte nog beundra t. ex. Åke Wallgrens Hans Sachs eller Göta Ljungbergs Sieglinde ur dramatisk synpunkt, men nog syndas mycket även bland solisterna i fråga om roller- och dramatiska utformning. Under tecknad har t. ex. hört många Wagnerbeundrare beklaga sig över att Tristan är så lång och svårbegriplig. Särskilt början på sista akten, där Tristan ligger i feberysel på sitt sjuklager, förefaller utsägligt långgrandig, säger man. Jag önskar de som suttit och tänkt så på Stockholmsoperan kunde se en Tristanföreställning på Statsoperan i Berlin med dess bästa krafter. Just den ovan nämnda scenen, och för övrigt hela verket, gestaltas där med så överlägsen dramatisk talang, att man ovillkorligen ryckes med. Intresset slappas icke en sekund, och när Isoldes Liebestod förklingat — men först då — sjunker man fullständigt i hop av trötthet, och man säger sig själv med överty-

gelse, att om Tristan verkar långtråkig, så inte är felet Wagners.

Beträffande dekorativ utstyrelse och vad därmed sammanhänger skulle det föra alltför långt att ingå på några som helst detaljer, utan vi inskränka oss till att uttrycka förhoppningen att rundhorisonten nu kommer att flitigare användas i Wagner-repertoaren än hittills varit fallet. Emellertid är det omöjligt att med tystnad förbigå vad som kunde tyckas vara av mindre betydelse, nämligen den förklarande texten i programmen. Denna är, milt uttryckt, högst otillfredsställande och närmar sig i stilarten stundom det parodiska. Vad säges om följande passus i den djupsinniga analysen av Rhenguldets första scen: "Alberik, som stelt betraktar guldet, lyssnar till deras sång, men ständigt gäckad i sina ömhetsbetygelser blifver han slutligen vred och i ett anfall af raseri afsvärjar han kärleken samt röfvar och bortför guldet i djupet."

Däremot är på det hela taget textöversättningarna tillfredsställande. Den som sett eller rättare sagt hört t. ex. La Valkyrie i Paris inser, att vi svenskar äro lyckligt lottade i detta avseende. De franska operatexterna ha ju överhuvudtaget inte vidare gott rykte. Det klassiska exemplet är ju det ställe i Friskytten där orden "Se mir gegrüsst, Gesegneter des Herrn", lär ha översatts med "Bonjour, monsieur, comment vous portez-vous?" Vad nu Wagner-texterna beträffa, så är det ju en ytterst vansklighets uppgift att översätta de utpräglade germanska diktverken till romanskt tungomål utan att originalets karaktär går förlorad. Men det är icke blott språkens släktskap som underlättar en omplantering på svensk botten. Det är ju huvudsakligen den nordiska Eddan, som ligger till grund för Ringen, och de sagor och legender som bilda grundval för de övriga verken ha talrika anknytningspunkter till nordisk diktning. Allt detta gör att Stockholmsoperans Wagner-re-

Varannandagsläsningen.

I första kammaren har friherre Teodor Adelsvärd väckt motion om skrivelse till k. m:t med anhöllan om att skoltypen med "varannandagsläsning" må i vissa fall vara likaberättigad med högre skoltyper och kunna, efter hörande av medicinska och hälsovårdsmyndigheter, såsom sådan få tillämpas.

Motionären ser ej på frågan främst ur ekonomisk synpunkt, utan ur pedagogisk och hygienisk. De olikartade förhållandena i vårt land, omöjliggör, menar han, en likartad "huvudform" för landsbygders skolor. Motionären bestrider icke, att vardagsläsningen i regel är den bästa skolformen. Men han anser att den i många glest befolkade trakter, särskilt i mellersta Sveriges skogsbygder, är den sämsta och i många fall kan bliva till verklig skada för barnen. Han påpekar, att i en stor del av landet förefinnes en utbredd folkmening mot genomförandet av vardagsläsningen och att ett kommunalt skolförbund omfattande hela landet bildats för att ge uttryck åt denna mening. Dess motiv är dock — till skillnad mot motionärens — företrädesvis grundad på sparsamhets-skälen och på frågan om kristendomsundervisningens dominerande plats på skolschemat.

pertoar skulle kunna bli verkligt mönstergill. Så som verken nu framföras är det åtskilligt som brister, men vi hoppas att under den nuvarande energiska regimen en betydelsefull reform skall komma att äga rum även på detta viktiga specialområde.

H. N.

Nu är emellertid ett faktum, att heltidsläsning, särskilt de senare åren, mångenstädes med befolkningens livliga samtycke vunnit mer och mer terräng. Och man kan ha skäl undra om bakom de s. k. kommunala skolförbunden, ens uti de trakter där rörelsen har sitt upphov, verkligen finnes någon närmare kontakt med de djupa ledens önsknings.

Det skall, säger motionären, säkerligen ofta visa sig, att ett barn från storstaden, som fått åtnjuta undervisning i det allra bästa heltidsläsande folkskolepalats, till kropp och själ och till kunskaper icke är bättre än "torparungen" från skogen, som fått sin undervisning i en anspråkslös folkskola med varannandagsläsning. Detta torde vara en haltande jämförelse. Om den senare visar sig "bättre", kan detta bero på en hel mängd andra förhållanden, som påverkat utvecklingen, och stadsbarnets sämre kvalitet beror ej främst på skolgången.

Visst äro långa, oländiga vägar i mörker och rusk en plåga för barnen och tar allt för mycket av deras fysiska krafter.

Men där får väl svårigheterna med gemensamma ansträngningar övervinnas och ej skolundervisningen i första hand offras. I Norrland ordnas i vissa glest bebodda distrikt genom statshjälp inackordering i skolans närhet, i andra ordnas genom kommunens försorg skjutsar åt de avlägset boende barnen. På andra orter upphör skolan helt under den mörkaste tiden och det försummade arbetet återtages under sommaren. I framtiden kommer väl förbättrade kommunikationer och tätare belägna skolhus att lösa mångt

Ystads Allehanda

är med sin jämna och ojämförligt största spridning i Södra o. Sydöstra Skåne ortens förnämsta annonsorgan.

Av totalupplagens

12,000 ex.

utgå genom postverket 9,500 ex.

ari 1864 var en fullständig nyhet, och inte mindre ny var hennes Läsesalong för damer i ett Stockholm, där knappast ens något enklare lånbibliotek förut existerade. Över huvud taget kan sägas att ingen aktuell fråga i vårt land stod upp, berörande kvinnans ställning och möjligheter, och detta i vidaste utsträckning, utan att Esselde gav den plats i sin tidskrift eller själv grep sig an med den. De första överläggningar ur vilka Svenska Röda Korset skulle växa fram, hölls sålunda i Esseldes hem. För den kvalificerade kvinnokraftens inträde på sjukskötselns område gjordes av Esselde den första insatsen genom hennes upptäckande av den rätta personen för pionjärarbetet, Emmy Rappe, som i henne fick en framsynt stödjure. Och utan tvivel veta alla att såväl Handarbetsförbundet höra till de många av Esselde igångsatta företagen.

Det är mycket intressant att i Sigrig Leijonhufvuds biografi återfinna Esselde i de olika belysningarna från olika märkliga personligheter, hon kom i beröring med. Själv ger Sigrig Leijonhufvud ingenstädes någon egen

utförd karaktäristik av Esselde; skälet kan vara en väl långt driven blygsamhet, eller kanske också försynthet inför en så närstående, då Esselde ju var hennes faster. Hon har dock dragit försorg om att läsaren måtte få rika möjligheter att på egen hand forma en trovärdig bild. Vi tillåtas sålunda att följa Esselde genom en lång rad bekantskaper av vikt hon passerat, och genom konflikter såväl som genom framgångar. Mycket typiskt bland annat står för oss motsatsförhållandet mellan henne och den norska föregångskvinnan Camilla Collett vid dennas besök i Stockholm 1866 och senast 1873; de funno varandra aldrig. Collett skriver hänfullt om Tidskrift för Hemmet: "et meget pent, mønsterværdig velopdraget juste milieu Skrift". Camilla Colletts bitterhet i striden och intransigens i kraven, kanske också hennes förläggande av kvinnoproblemet framförallt till förhållandet mellan man och kvinna, voro Esselde främmande. Själv kom hon att leva i ett det mest harmoniska såväl kärleks- som kamrätatskap, och hon var aldrig manfientlig; tvärtom, från första dag finner man hen-

ne samarbetande med män. För henne var kvinnofrågan icke ett individuellt, utan ett samhällsspörsmål av stor vidd. Genom miljö och uppfostran var hon en dam, förstod att skatta och att kräva god ton, ägde själv naturligt god form och besinningsfull klokhet i valet av kampmedel. Det ligger för resten ett rent svenskt drag här. Men mycket misstar man sig, om man tänker att hon därför tillät prut på ändamålen. Det mest beundransvärda i den ur Sigrig Leijonhufvuds bok framträdande bilden är kanske den konsekvens, med vilken Esselde aldrig lämnade ur sikte tanken på det vardande. Väl var hon måttfull i uttryck, tämligen kritisk — och även självkritisk — men alltid levande, varmed jag menar, alltid stadd i verksamhet. Endast avstannandet vid en viss punkt är en personlighets död. Så visst som livet är ständig rörelse, så visst måste dess olika förhållanden och samhällenas förhållanden också ses ur den synpunkten. Den vishet, som bejakar detta, ägde Esselde i rikt mått. Till och med då hon på äldre dagar började stå fjärran från en del nya tidsströmningar, märker man hur hon dock

är snabb att tändas trots allt för det mänskliga, för det levande och sanna hos vem det vara månne. Exempel Strindberg, som hon på en gång måste avsky — och ej kan låta bli att beundra.

Ett vittnesbörd från Esseldes sista levnadsdecennium bringar biografien i form av ett av Selma Lagerlöf särskilt skrivet kapitel. Det är rätt anmärkningsvärt att den gamla dam Esselde var, så intuitivt förstod och kunde varmt uppmuntra en Selma Lagerlöfs geni, vilket, som man vet, först långtifrån erkändes av den ledande kritiken. Det korta kapitlet av Gösta Berlings diktare är givetvis ett av bokens mest fängslande moment; det ger en idealiskt konkret, detaljrik och karaktäristisk tablå av friherrinnan Adlersparres hem och dagliga tillvaro, i vilken den äldrande och redan sjukliga lilla damen är insatt som en både världsklok och impulsiv, vid behov något mali-ciös, myndig, god och rättfram huvudfigur.

Men Selma Lagerlöfs insats till arbetet om Esselde må aldrig så mycket vara av värde, lyckligtvis varken spränger sönder eller fördunklar den boken i dess helhet.

Den ger den ett vackert och värdefullt plus, men hade dock — om så ställt sig — kunnat bortfalla, utan att biografins standard därmed sjunkit. Vi ha tyvärr ingen stor biografisk litteratur, och av det lilla vi ha, är ändå endast föga av verkligt god kvalitet. Så mycket angenämare att då kunna möta och erkänna ett verk sådant som det av Sigrig Leijonhufvud nu fullbordade. Det är i hög grad belysande för Esseldes personlighet genom mångfalden av dokument och genom dessas intelligenta och välavvägda användning; det är också belysande för en långt ifrån ointressant epok, som vår tid står i ömedelbar tacksamhetsskuld till, men ändå vet märkvärdigt litet om. Detta verk har därigenom blivit inte bara en underhållande och fängslande bok, utan är och kommer att förbli en verklig källskrift.

Marika Stjernstedt.

Svenska kvinnors medborgareförbund anordnar utställning.

Under rubriken »Vad skall jag bli» presenteras ett fyrtiotal yrken.

Frågan om arbetsområden för kvinnor är som bekant synnerligen aktuell och litet var torde ha i färskt minne de möten, som Svenska kvinnornas medborgareförbund anordnade här i Stockholm i höstas och där frågan belystes i ett antal föredrag.

Då Svenska kvinnornas medborgareförbund härigenom erfarit med vilket livligt intresse frågan omfattas bland kvinnorna och i tanke på hur betydelsefull den är just nu i dessa arbetslöshets-tider, har förbundet beslutat fortsätta den började upplysningsverksamheten och denna gång i form av en utställning. Äran av att ha framkommit med denna idé tillfaller skolköksinspektisen fröken Gertrud Bergström, som även åtagit sig ordförandeskapet i den av Svenska kvinnors medborgareförbund tillsatta kommitté, som skall styra och ställa för utställningen.

Utställningen skall äga rum i Liljevalchs konsthall, vilken av förbundet hyrts från den 20 maj och en vecka in i juni.

Genom denna utställning, som för övrigt får det nog så belysande namnet »Vad skall jag bli?» hoppas medborgareförbundet även få möjlighet att genom jämförelser mellan olika yrken »taga sig an» sådana, där et och annat, framför allt vad utbildningen angår, behövs reformeras, samtidigt som man vill föra ungdomen in på områden, där det icke redan förut är alltför överfullt. Ty att de unga behöva en ledande hand just i detta fall är ju oomtvistligt, och säkert är även, att de i nio fall av tio kunna finna sig till rätta också på platser, dem de icke alltifrån början utvalt till sina. Vi få därför hoppas, att vårens utställning skall bli till lika stort gagn för de unga, som dess arrangörer av hjärtat önska det.

Ett nyskapat hjärtas fulla förtroende och en ny beslutsamhet skola enligt min förhoppning sätta i stånd att möta framtidens problem.

Lloyd Georges (sommaren 1923).

problem i dylika fall. Mångenstädes begära föräldrarna periodläsning hellre än varannandagsläsning, d. v. s. en termin läsning varje dag, nästa termin helt fritt. De anse att under varannandagsläsningen blir det intet bevänt varken med läsningen eller med hjälpen i hemmet.

Motionären berör till sist den vackra demokratiska tanke, som ligger bakom tendensen att söka bereda alla lika möjligheter till samma undervisning och till utbildning av befintliga anlag, ehuru han anser att den vackra tanken, på grund av förhållandenas natur, icke kan härvidlag tillgodoses. Det har funnit en tid, då det icke fanns någon ordnad undervisning alls för landsbygdens barn. Grundläggandet av hela vårt folkskoleväsen, i princip och praktik, representerar övervinandet av långt mer betydande svårigheter än övergången från halv- till heltidsläsning.

F:a Emil Bäcklin
GLASMÄSTERI
och RAMAFFÄR
1 AD. FREDRIKSTORG 1
STOCKHOLM
GOTT ARBETE!
BILLIGASTE PRISER!
Telefoner: Söd. 318 21 & 237 2.1

Läkaren och de kommande kriget.

— Ett uttalande av Stig Holm.

Om anledningen till sin vapenvägran just i egenskap av blivande läkare, uttalar sig Stig Holm på följande sätt:

Man prisar i de mest hänfödda ordalag den storhet och skönhet som ligger i, att individen offerar sig för något högre och för alla gemensamt, fosterlandet, nationen, som sedan i sin tur icke ålägger sig några som helst moraliska normer utan i stället låter det samlade värdet av individernas moraliska prestationer tjäna en blind och hänsynlös självbevarelsedrift. Om man i nationens handlande vill se något annat såsom drivkraften än en blind och okuvlig naturdrift, lyckas det aldrig att motivera ett deltagande i krig med andra argument än detta: eftersom varje annan nation handlar moraliskt hur ansvarslöst som helst, så måste också vi förnedra oss till samma ståndpunkt. Kan man icke tänka sig en fosterlandskärlek som önskar sin nation lidanden och den politiska osjälvständighetens martyrskap hellre än moralisk förnedring. Måste det med nödvändighet vara ett tecken på naivitet och enfald att vilja se sitt fosterland förhållandevis till det martyrskap som fullständig avrustning i värsta fall måhända skulle ha till följd, hellre än att nationen gör sig skyldig till en så primitiv art av självhävande, som kriget, som i anledning av krigsteknikens utveckling förr eller senare måste föra till den andliga och materiella kulturens undergång för vart och ett folk, som aldrig vill överge just detta sätt att hävda sig. Vad individen med avsky skulle vända sig bort ifrån, det är nationen såsom sådan, fosterlandet, vår symbol för allt stort, skönt och ädelt, villigt att påtaga sig ansvaret för. Och som redskap för denna nationens omoral kommer med all säkerhet i framtiden att icke minst medicinare tagas i bruk. Redan nu har läkare fått sig pålagt rent militära uppgifter. Det är läkaren som i krig för befälet över ammunitionsträngen; det är vidare läkare som har att på hållplatser bakom fronten med pistolen i hand skilja de sårade från dem som simulera någon sjukdom, och på så sätt anordna spärrelld mot dem som vägra ta del i striden. Men än större uppgifter väntar honom. Det har under kriget varit bl. a. läkare, som utexperimenterat de mest effektiva giftgaserna, en uppgift, som lika mycket tillhör den medicinska kemien och farmakologien som ingenjörsvetenskapen. Men giftgaserna komma säkerligen en gång att förklaras vara alltför ineffektiva, och redan under världskriget lär epidemikrig varit på förslag. Steget från giftgaser till epidemiers spridande i den fiendliga hären såväl som bland fiendelandets civilbefolkning är icke långt. Principen för dödan det är densamma. Det kommer att bli till ganska krävande uppgifter inom epidemikrigspatentens och andra därmed jämförliga områden, som ett älskat fosterland en gång kommer att kalla sina trognaste söner bland medicinerna. För den kallelsen erkänner jag mig i min egenskap av »tidstypisk degenerationsföreteelse» sakna lämpliga förutsättningar. Jag betvivlar icke att man skulle vilja vara nog älskvärd att anförtro mera tama uppgifter åt dekadenta individer som undertecknad. Och i och med att man underordnar sig den militära organisationen för att i den ena eller andra egenskapen tjäna denna organisation om också blott indirekt, så har man dock givit sitt erkännande åt dess berättigande. Det är och förblir oss krigstjänstvägrare omöjligt.»

Det skulle vara av intresse att höra hur andra medicinare ställa sig till Stig Holms synpunkter. För oss synes det som om uttrycket militärläkare innebure en lika stor själv motsägelse som ordet fältpräst.

Jag hyser den övertygelsen av fullaste hjärta att vad som i dag framförallt behövs i världen är en praktisk tillämpning av en kristen anda.

Presidenten Harding (sommaren 1923).

Borgmästare Lindhagens försvarsmotion.

Med instämmanden av åtta första-kammarledamöter.

Då Sverige i etthundratio år gagnlöst föspilt sina söners arbetskraft och sina statsinkomster på militärrustningar till omätlig skada för folkets andliga och ekonomiska utvecklingsmöjligheter; då i fridens, förnufts och rimlighetens namn, Sverige väl ej ytterligare bör i åratall fortgå på denna väg till och med efter den vedergällning, som stormakterna dragit över sig genom sin ävlan och sina kapprustningar; då mel andra ord det gamla lantmannapartiets och den gamla socialdemokratiens obenägenhet för ett svenskt militärväsende var, såsom ock visat sig grundat på en sund känsla för vårt lands ställning och uppgift i världen; så yrkas att riksdagen måtte: avslå de kungliga propositionerna angående försvarsväsendets ordnande samt i stället anhålla hos Kungl. Maj:t om skyndsamt plan för en avrust-

ning av den allmänna värnplikten och det övriga krigsväsendet — eventuellt en nordisk avrustning efter avtal med Norge och Danmark — allt med bibehållande allenast av en folkligt organiserad, oundgänglig ordningsmakt; med anledning av propositionerna vidare anhålla hos Kungl. Maj:t om ett aktivt framträdande i Nationernas förbund och de internationella förhandlingarna i övrigt för ett folkprogram till en verklig världsorganisation av freden; i avvaktan på det begärda förslaget om avrustning, antaga under väntetiden ett provisorium med nedskärning i möjligaste mån av militärorganisationen till såväl övningstid intill sammanlagt högst nittio dagar som ock organisation och omkostnader i övrigt bland annat genom antalet arméfördelningars reducering till högst trenne.

En gård av tacksamhet och vördnad.

Fredrika Bremer.

Tidevarvets konstanmålare har med allra största intresse tagit del av ett utrop i tidningens föregående nummer »Till Sveriges Kvinnor». Redan rubriken med dess fjärrnående lystringsord har något av segerfanfar över sig. Denna segerton vinner i styrka vid genomläsandet av utropet i sin helhet. Det utgör en värdjan till Sveriges kvinnor att skänka bidrag till resande av en staty åt Fredrika Bremer.

Det är alltså de svenska kvinnornas stora segermonument, det är frågan om, slutkrönet på denna väldiga byggnad, till vilken grunden lades av en mild och stilla litten kvinnohand. Fredrika Bremers livsverk, fyllt av blid och kämpastark gudstro, liknar, synes det mig, dessa heliga skrifter, murade in i grunden till medeltidens himlasträvande dömer och katedraler på det att, från detta byggnadens fördolda hjärta, liksom ett organiskt liv och andlig styrka skulle genomtränga även dess stannar, pelare och valv, vilka i arkitektonisk skönhet sträcka sig uppåt mot det oändliga.

Så stå vi då vid avslutningen av genombrottets tidevarv och på alla områden se vi kvinnorna intaga sin plats i solen, som ock siat står i Bibelns sista bok. Nu resa vi Monumentet — solens seger över mörkret och av kvinnohand skall

Människornas avvärning.

(Forts. från sid. 2.)

denna motion, är en beskärning av övningstiden och själva organisationen. Därtill föreliggande åtskilliga uppslag förberedda genom försvarskommitténs betänkande och regeringens proposition, vartill sluta sig de överväganden, som i denna framställning ifrågasatts.

Det är begripligt, att den militära sakkunskapen, som nästan har till uppgift att betrakta ett härväsende som en av naturen instiftad inrättning, ej kan nöja sig med något, som den anser otillräckligt. Över huvud taget kan ingenting bli tillräckligt, om våra öden skola avgöras genom krig och bero på, vem som är starkast i vapenmakt. Det konstanta i det svenska militärväsendets historia under den ganska långa tid jag upplevat densamma, har varit att för varje gång ha militärerna fordrat något mera under försäkran av opportunitetsskäl, att det var tillräckligt. Så snart de på grund av denna försäkran fått sin vilja fram, har det nästa gång hetat, att vad som vunnits vore alldeles otillräckligt. Ett sådant spel har varit vårt lands olycka. Det behöves självständiga civila betraktelsesätt, som tar hänsyn till verkligheterna och en högre bestämelse för folket.

Många bud på övningstid förekomma nu, och alla göra de anspråk på att hava träffat det lämpliga utan att någon kan bli klok, på vem som kan anses hava rätt. För en framställning som denna gäller det däremot, att finna en övergångsform, som i oundgänglig mån håller organisationen vid makt i avvaktan på planen för avrustningen och på samma gång omedelbart minskar bördorna i möjligaste mån. Det ligger då nära till hands att falla tillbaka på de nittio dagarna, vilka för icke så länge sedan förklarades vara en tillfredsställande ordning och som verkat någon tid utan att landet därigenom råkade i några som helst olyckor. På denna tid kunna säkerligen de värnpliktiga fortfarande hinna få någon pli över sig och även någon grund att bygga på för de händelse mot förmodan orosmoln skulle börja skoecka sig kring oss trots den hundraåriga freden. Såsom ett provisorium föreslås således högst nittio dagar.

Folkmeningens hörande.

En uppmärksam iakttagare förnimer en skillnad mellan 1914 och 1924. Över hela linjen äro partierna nu stadda i återtag. Disciplinen under den militära sakkunskapen är i upplösning och spridda floekar bryta upp här och var från de gamla tvångsföreställningarna och bereda sig till frammarsch efter nya linjer.

Ute i landet särskilt på landsbygden råder mångenstädes en livlig önskan att få följa samma vägledning. Om det ändock ej sker, beror det kanske på riksdagspolitikens svårigheter att förnya sig. Denna förmodade stämning uti stora delar av landet kastar emellertid sin skugga framför sig ända in i riksdagen. Vad som var omöjligt 1914, är möjligt nu nämligen framkomsten av skilda framställningar, anslutning från flera folkrepresentanter för svensk avrustning eller något, som varslar om densamma. Det synliga antalet är ännu icke så stort, men vi veta, att många andra vilja vara

Folkunge.

Svenska konstnärinnor

håller reunion och utställning i Konstnärshuset, Smålandsgatan 7.

Den omfattar de i föreningens lotteri 1924 deltagande medlemmarnas arbeten och hålles öppen till den 15 mars. Bland de gruppvis ordnade konstverken finner man en eller flera till lotteriet inköpta vinster, och den lockande utsikten till att vinna dem kommer också säkerligen att draga en intresserad publik.

Vid utställningens startande i lördags gynnades densamma av en sådan publiksuccé, att lokalerna — Konstnärsklubbens hela festvåning och utställningssalarna 2 tr. upp — knappast kunde rymma alla. Kronprinsessan, prinsessan Ingeborg och prins Carl hade mottagit inbjudning och besågo utställningen.

I stora utställningssalen möttes man av en del större verk av Elsa Backlund-Celsing, en grupp landskap av den nyligen avlidna Charlotte Wahlström. En annan grupp kom med djurmålningar — valpar och hundporträtt av Ida v. Schulzenheim. Av E. Salmson, A. Wahlstedt och A. Nordström sågs landskap, av E. Barnekow märktes porträtten av greve Raoul Hamilton, medicinalrådet Kjerrulf och grevinnan Margreta Hamilton.

Genre och porträtt visades av T. Fischerström, A. Cervin, E. Kantzow, I Leander m. fl. Skulpturen omfattade ett flertal större och smärre utställningsgrupper, porträttbyster i marmor och statyetter av Ida Thoresen och A. Frumerie. Bronser och träskulpturer av G. v. Braun, Ellen Kaijert och A. Nordin. Miniaturavdelningen var synnerligen rikhaltig med pretiösa och utsökta arbeten av Fanny Hjelm, Lisa Bianchini, Mattis Hahr-Grundell, Berta Wilhelmsen m. fl. Den grafiska avdelningen är synnerligen stark och intresserade torde ej försumma den förträffligt ordnade utställningen.

med, om ej parollerna höllo dem tillbaka.

Meningen med parlamentarismen var åtminstone i forna tider, då den uppfanns och började sin första lärospån, att viktiga frågor, som djupt grepo i folkets liv och om vilka vitt skilda meningar rådde, borde underställas folket i val för att valmännen skulle bli tillfälle att uttala sig.

En fruktbar inblick i folkmeningen nås endast genom en folkomröstning. Det skulle vara av största intresse samt innefatta en ingalunda föraktlig vägledning och en rättvis hänsyn, om de menige i landet genom en konsultativ folkomröstning bereddes tillfälle att någorlunda fritt och utan sammanblandning med andra frågor uttala sin mening, huruvida våra militär- och fredsfrågor bäst gagnas genom krigsväsendets avrustning eller genom ett fortsatt upprätthållande av en genomförd härordning.

Ett förslag till en folkomröstning i sådant syfte bör av regeringen föreläggas riksdagen, oberoende av försvarspropositionerna och det beslut, vartill de kunna för tillfället föranleda.

Carl Lindhagen.

Ordet fritt.

Till Redaktionen för tidningen Tidevarvet, Stockholm.

I nr 8 av Eder tidning för innevarande år har plats blivit beredd för en protest från Södermanlands länsförbund av Frisinnade Kvinnors Riksförbund. Protesten riktar sig mot vad de protesterande kalla det »sällsynt samvetslösa» sätt, varpå fröken Elisabeth Tamm i en artikel i tidningen »De Frisinnade» blivit behandlad. I fortsättningen av samma protest förklarar fröken T. vara utsatt för »systematisk förföljelse», varjämte även andra för en kvinnogrupp synnerligen egendomliga uttalanden göras.

Då undertecknad är ansvarig utgivare av tidningen »De Frisinnade» anhåller jag att plats i Eder tidning må beredas för följande.

Först en fråga: Varför hänvisade icke Tidevarvets redaktion de protesterande till det blad, varemot gensagan riktades? Publicistisk kutym i dylikt fall är fullständigt klar. Tidningen Tidevarvets läsare känna ju icke vad som blivit skrivet om fröken Tamm. Endast för den händelse protesten blivit vägrad plats i den tidning, där det bemötta stätt infört, hade ett dylikt tillvägagångssätt kunnat förklaras.

Härtill kan läggas, att bakom en osignerad artikel i »De Frisinnade» står, icke en »anonym skribent» utan — utom undertecknad utgivare — en redaktionskommitté, bestående av minister David Bergström, professor J. Bergman och riksgäldsfullmäktige Carl Ekman. Denna redaktion, vilken icke är anonym, undandraget sig icke ansvar för vad som i tidningen uttalar.

I protesten skrives att fröken Tamm icke i »hennes samvaro med en enda frisinnad sökt påverka någon att utgå ur Frisinnade Landsföreningen». Det betecknas vidare som grundlöst att »hon i upprop, vid möten och i föreningar, i tal som skrift» uppmanat till utträde ur Frisinnade Landsföreningen samt att det likaledes »icke inträffat att han sökt samla kvinnliga röster för utträde».

Med anledning härav frågas: Har icke fröken Tamm undertecknat det upprop, som utsändes av Södermanlands frisinnade valkretsförbunds styrelse till alla länets lokalaföreningar och vari dessa uppmanades att utgå ur Frisinnade Landsföreningen? Deltog hon icke i det valkretsförbundets möte, där beslut om sådant utträde fattades, och talade hon icke där i upprepade anföranden för utträdet? Det skall icke lyckas krypa bakom det talesättet, att hon förordade »neutralitet», ty neutralitet innebar i detta fall utträde, varken mer eller mindre. Veta protestanterna hur Julita lokalavdelnings beslut om utträde ur Frisinnade Landsföreningen tillkom? Och slutligen, är det obekant för dem hur den ombudsgrupp var sammansatt, vilken vid valkretsförbundets möte jämte fröken Tamm tillstadeskom från hennes lokalavdelning och röstade för utträde?

Känna de protesterande intet av allt detta, så tala de om en sak, som de icke äga att yttra sig om. Känna de dessa förhållanden, men ändå protestera, då nödgas jag avstå från att så karaktärisera deras inlägg, som befogat vore.

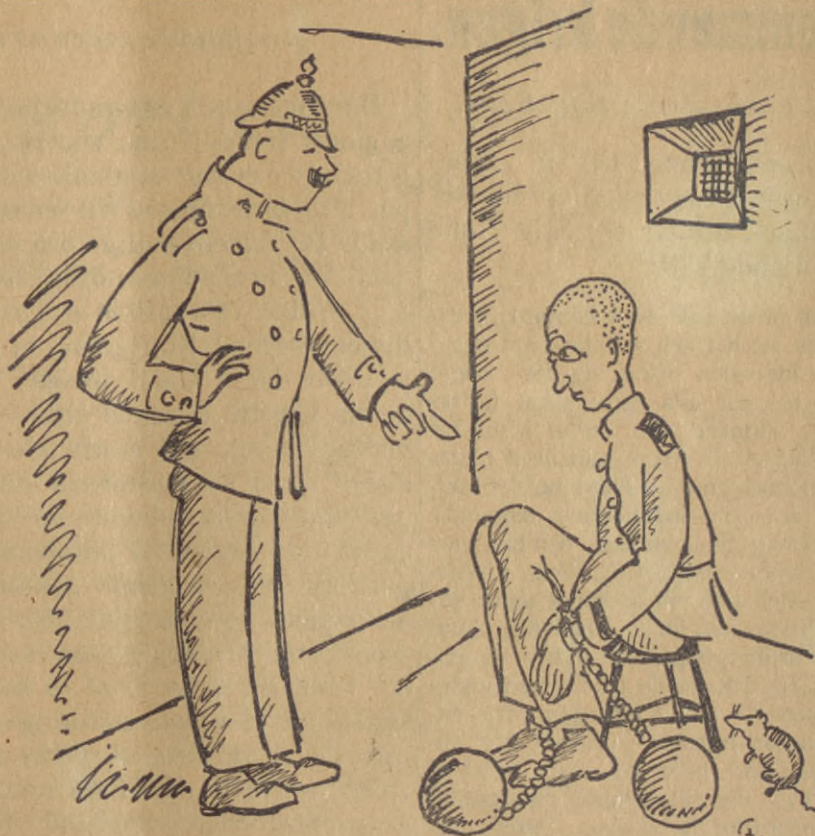
Slutligen vill jag erinra om att fröken Tamm i denna fråga är angriparen. Varken Frisinnade Landsföreningen eller tidningen »De Frisinnade» ha haft ett ord om eller mot fröken Tamm innan hon angrep ett antal frisinnade och nykterhetsvänliga kvinnor därför att dessa tillkännagåvo sig vara sinnade att arbeta för anslutning till Frisinnade Landsföreningen. Det var detta angrepp — väl också det en yttring av neutralitet! —, som framkallade en belysning i tidningen »De Frisinnade» av fröken Tamm's inkonsekventa uppträdande. Har fröken T. haft något i sak att däremot invända, så stodo »De Frisinnades» spalter öppna för ett svaromål.

Högaktningsfullt
Gunnar Hammarlund.

Stockholm den 29 februari 1924.

Vad den första anmärkningen i denna protest mot en protest beträffar, så sändes vår gensaga mot ovannämnda artikel i »De Frisinnade» samtidigt till denna liksom till alla de tidningar, som oss vederligt låtit densamma, i mer eller mindre utsmyckad form, inflyta i si-

Epidemikriget.

Värnpliktsvägraren 1928.

Konstapeln: Är det sant att han vanvårdat 6:te kolerakompaniets bacillkultur, så att kräken dött ut?

Värnpliktsvägraren: Ja, jag vill inte passa kolerabaciller, då går jag hellre i fängelse.

Konstapeln: Kunde han inte klarat sig på samvetsklausulen?

Fången: Nej, jag är inte religiös.

Konstapeln: Så kunde han begärt undersökning av sitt sinnes-tillstånd. För att han inte är riktig i huvudet kan ju varje klok människa begripa. Man skall väl ha ett effektivt försvar.

Tilkännagivande.

angående under utgivning varande ny föreläsningsskatalog för Centralförbundets för nykterhetsundervisning föreläsningsskatalog.

Enligt med Kungl. Skolöverstyrelsen träffad överenskommelse skall ny föreläsningsskatalog utgivas för den statsunderstödda föreläsningsskoleverket för nykterhetens främjande. Denna katalog är avsedd att från och med den 1 juli 1924 följas vid rekvisitioner av föreläsningar och av statsbidrag för dessa. Statsbidrag kommer alltså från ovannämnda tidpunkt att kunna utgå allenast till anordnare av föreläsningar vilka genom Centralförbundets föreläsningsskoleverk rekvisiteras och ämnas utgå ur den nya katalogen.

Vid sådant förhållande är det angeläget, att samfund och andra organisationer samt deras distrikt- och lokalaföreningar ävensom alla andra (skolor, militära myndigheter etc.), som önska erhålla statsbidrag, tillse, att alla såsom föreläsare i respektive ämnen kompetenta och i övrigt lämpliga personer få sina ämnen av Kungl. Skolöverstyrelsen godkända och i den nya katalogen införda.

Föreläsare, vilka redan äro uppförda i den gamla föreläsningsskatalogen eller dess supplement, komma att direkt tillskrivas av föreläsningsskoleverket, vadan ifråga om dessa ingen annan åtgärd behöver vidtagas.

Däremot är det att tillråda, att andra föreläsare, vilkas medverkan av organisationerna befinnes önskvärd, uppmanas att anmäla sig. Därvid skola användas de anmälningsblanketter, som på begäran gratis tillhandahållas av före-

na spalter. Vilken dag och hur ofta tidningen »De Frisinnade» utkommer var för oss icke bekant. Vad de övriga anmärkningarna beträffar ändra de icke i något avseende vår uppfattning angående fröken Tamm's politiska uppträdande, nu särskilt i sammanhang med såväl Frisinnade Kvinnors som Sörmlands valkretsförbunds neutralitet, utan vidhålla vi punkt för punkt vad vi i ovannämnda protest gjort gällande.

Ester Ekengren.

Persborg 12.3. 1924.

MÖTESPLATSEN

Frisinnade kvinnors riksförbunds sekretariat

är flyttat till Slussplan 9 III, Stockholm (Rt. Norr 282 42), och dit böra alla meddelanden insändas.

Genom sekretariatet kunna intresserade medlemmar rekvisitera riksdagsstryck.

RÖDEBY.

Frisinnade Kvinnor har under senaste tid här fått en avdelning, skrives från Rödeby. Det första sammanträdet hölls i förening med samkväm hos fru kantor Lindgren. Föreningen vill vara till både glädje och nytta för sina medlemmar, den vill skola dem till självständigt tänkande och till verksamhet för de frisinnade idéerna.

Vid sammanträde den 29 febr. höll lärarinnan Ebba Holgersson ett föredrag, som avsåg att klarlägga frågorna för de eventuellt mindre invigda. Föredraget avhördes med spånt intresse och avtackades av Rödebyavdelningens ordförande, fröken Maja Åkesson, Spjutsbygd.

En del nya medlemmar antecknade sig i avdelningen, och så gott som samtliga medlemmar prenumererade på tidningen Tidevarvet.

SKARABORGS LÄNSFÖRBUND AV FRIS. KVINNOR

höll i söndags sitt årsmöte i Falköping. Till ordf. omvaldes fröken Lisa Gustafsson, Hjo, och till sekr. o. kassör fru Elin Collén, Falköping-Ranten Övriga styrelsemedlemmar: fru Alexandersson, Falköping, fru Ingegerd Björkman, Skara, fru Hild Sjöberg-Nilsson, Mariestad, fil. mag. fru Maja Carlstedt, Tidaholm, och fröken Maria Pettersson, Skövde. Revisorer: fru Maja Klein och fröken Lotten Ahlström, Falköping.

Efter årsmötet hade anordnats offentligt möte, som var talrikt besökt. Fru Ellen Hagen höll ett varmhjärtat och väckande föredrag om Viljan till en ny tid, vilket föredrag avhördes med livligaste intresse.

Mötet öppnades och avslutades av Förbundets ordförande, fröken Gustafsson, som särskilt hälsade fru Hagen och tackade henne för vad hon under många års entusiastiska strävanden gjort för kvinnornas sak.

Efter mötet, vid vilket Tidevarvet utdelades och flitigt studerades, utfördes vacker musik. Fru Greta Vennberg sjöng en del sånger, ackompanjerad av fröken Sandkvist.

Detta orättvisa krig! Detta gemena krig! Skall det således icke komma det drömda ögonblick, då krig icke längre är möjligt. Då en monark, som önskar krig, blir avsatt och insärrad som en missdådare! Skall det således icke komma det ögonblick, då det finns ett kosmopolitiskt förbund, där varje lands vise representanter nationen och där mänsklighetens rättigheter diskuteras och respekteras? Många män tänka som jag. Många kvinnor tala som jag. Och ingenting blir gjort.

Sarah Bernhardt (memoirer).

TIDEVARVET

för 1924.

Kostar endast
Kr. 5:50.

Presentkort

Sänd en postanvisning å beloppet jämte adress till Tidevarvets exp., Stockholm 2, eller prenumerera å närmaste postkontor.